

Bryssel 15.11.2013
COM(2013) 807 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**Viides kertomus viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta
Moldovan tasavallassa**

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Viides kertomus viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta Moldovan tasavallassa

1. JOHDANTO

EU:n ja Moldovan tasavallan välinen viisumivuoropuhelu, jossa tarkastellaan Moldovan tasavallan kansalaisten, jäljempänä 'Moldovan kansalaiset', EU:hun suuntautuvan viisumivapaan matkustamisen edellytyksiä, aloitettiin 15. kesäkuuta 2010 ensimmäisessä **johtavien virkamiesten kokouksessa**. Komissio esitti **viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman**¹ Moldovan tasavallan viranomaisille, jäljempänä 'Moldovan viranomaiset', 24. tammikuuta 2011, ja helmikuussa pidettiin toinen **johtavien virkamiesten kokous**. Moldovan tasavallalle asetetaan viisumivapautta koskevassa toimintasuunnitelmassa useita, neljään asiakokonaisuuteen² liittyviä teknisesti merkittäviä ja tarkasti määriteltyjä edellytyksiä, joilla on tarkoitus varmistaa tarvittavan lainsäädäntö- ja toimintakehyksen ja institutionaalisen kehyksen hyväksyminen (ensimmäinen vaihe) ja sen tosiasiallinen ja kestävä täytäntöönpano (toinen vaihe).

Komissio on raportoinut säännöllisesti Euroopan parlamentille ja neuvostolle viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta. **Ensimmäinen seurantakertomus** esitettiin 16. syyskuuta 2011³. Kolmas **johtavien virkamiesten kokous** järjestettiin 7. lokakuuta 2011.

Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman asiakokonaisuuksia 2, 3 ja 4 koskevat **arviointikäynnit** järjestettiin loka-marraskuussa 2011, ja niihin osallistui EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijoita sekä komission ja Euroopan ulkosuhdehallinnon, jäljempänä 'EUH', virkamiehiä. Näiden asiantuntijakäyntien tarkoituksena oli arvioida viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen edellytysten mukaista lainsäädäntö- ja toimintakehystä sekä institutionaalista kehystä ja sitä, ovatko nämä kehykset EU:n ja kansainvälisten normien mukaisia. **Toinen seurantakertomus** annettiin 9. helmikuuta 2012⁴, ja neljäs **johtavien virkamiesten kokous** pidettiin 27. helmikuuta 2012.

Kolmas seurantakertomus esitettiin 22. kesäkuuta 2012⁵. Se oli viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen lopullinen seurantakertomus, ja siinä esitettiin komission kokonaisarvio siitä, miten Moldovan tasavalta on edistynyt viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen edellytysten täyttämässä. Komissio antoi 3. elokuuta 2012 **arvion mahdollisista muuttoliike- ja turvallisuusvaikutuksista, joita aiheutuu viisumivapauden myöntämisestä EU:hun matkustaville Moldovan tasavallan kansalaisille**⁶. Arviointiin osallistui asian kannalta merkityksellisiä EU:n virastoja ja sidosryhmiä.

¹ Neuvoston asiakirja 18078/10.

² Kokonaisuudet ovat: i) asiakirjojen turvallisuus biometriset tunnisteet mukaan lukien, ii) laitton maahanmuutto takaisinotto mukaan lukien, iii) yleinen järjestys ja turvallisuus ja iv) ulkosuhteet ja perusoikeudet.

³ Ensimmäinen seurantakertomus viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta Moldovan tasavallassa, SEC(2011) 1075 final.

⁴ SWD(2012) 12 final

⁵ COM(2012) 348 final.

⁶ COM(2012) 443 final.

Neuvosto antoi näiden kertomusten perusteella 19. marraskuuta 2012 päätelmät, joiden mukaan se oli komission kanssa samaa mieltä siitä, että Moldovan tasavalta on **täyttänyt kaikki viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen edellytykset**. Vaadittu lainsäädäntö- ja toimintakehys sekä institutionaalinen kehys oli otettu käyttöön. Tämän jälkeen käynnistettiin toisen vaiheen edellytysten arviointi.

Viides **johtavien virkamiesten kokous** järjestettiin 28. tammikuuta 2013. Uudet viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman kaikkiin neljään asiakokonaisuuteen liittyvät **arviointikäynnit** järjestettiin 18. helmikuuta – 15. maaliskuuta 2013. Arviointikäynnit olivat tähänastista perusteellisemmat. Ne kestivät neljä viikkoa, ja niihin osallistui 12 asiantuntijaa EU:n jäsenvaltioista sekä komission yksiköiden ja EUH:n virkamiehiä. Näiden asiantuntijamatkojen tarkoituksena oli arvioida edistymistä viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toisen vaiheen edellytysten täyttämisessä sekä lainsäädäntö- ja toimintakehysten ja institutionaalisen kehysten täytäntöönpanoa EU:n ja kansainvälisten normien mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitettiin muun muassa syrjinnän torjuntaan, vähemmistöjen integrointiin ja ihmiskauppaan, joista osa mainitaan myös 19. marraskuuta 2012 annetuissa neuvoston päätelmissä. Moldovan tasavalta sitoutui käsittelemään asiantuntijalausunnoissa esitettyjä suosituksia toukokuun 2013 lopussa laaditussa tarkistetussa kansallisessa toimintasuunnitelmassa. **Neljäs seurantakertomus** annettiin 21. kesäkuuta 2013⁷, ja siinä esitettiin tilannekatsaus lainsäädäntökehysten ja institutionaalisen kehysten täytäntöönpanoon sekä esiteltiin instituutioiden toimintaa ja eri virastojen välistä koordinoitua.

Tässä **viidennessä kertomuksessa** esitetään, miten neljännessä kertomuksessa annettujen suositusten täytäntöönpanossa on edistytty sekä missä määrin viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toisen vaiheen edellytykset on saavutettu. Erityistä huomiota on kiinnitetty uudistusten ja saavutettujen tulosten **kestävyyteen**, joka on saatu aikaan muun muassa asianmukaisten **henkilöresurssien, valmiuksien ja rahoituksen** kautta. Tämä kertomus perustuu myös 15. lokakuuta 2013 Chisinaussa järjestetyn kuudennen **johtavien virkamiesten kokouksen** päätelmiin sekä Euroopan komission sisäasioiden pääosaston pääjohtajan käyntiin Nistru-joella sijaitsevalla **hallinnollisella rajalla** ja **Transnistrian alueella**. Kertomuksessa arvioidaan lisäksi, miten Moldovan tasavallalle elokuussa 2012 osoitetussa **vaikutustenarviointikertomuksessa annetut suositukset on täytetty**.

2. VIISUMIVAPAUTTA KOSKEVAN TOIMINTASUUNNITELMAN TOISEN VAIHEEN NELJÄN ASIAKOKONAISUUDEN TÄYTÄNTÖÖNPANON ARVIOINTI

2.1. Asiakokonaisuus 1: Asiakirjojen turvallisuus biometriset tunnisteet mukaan lukien

2.1.1. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset

- **ICAO:n standardien mukaisten biometrinen passien vaiheittainen käyttöönotto, myös Moldovan tasavallan konsulaateissa ulkomailla, sekä muiden kuin ICAO:n standardien mukaisten passien vaiheittainen käytöstä poistaminen**

Moldovan tasavalta on 1. tammikuuta 2011 lähtien myöntänyt ainoastaan biometrisiä passeja noudattaen täysimääräisesti kansainvälisen ICAO:n standardeja⁸, ja koko vaadittu lainsäädäntökehys on valmis ja täytäntöönpanovaiheessa. Konsolidoitu kehys turvallista henkilöllisyyden hallintaa varten on varmistettu. Ranskalainen yritys Ingelis Expertise testasi

⁷ COM(2013) 459 final.

⁸ ICAO 9303 'Machine Readable Travel Documents, Part 1 Machine Readable Passports, Volume 2 Specifications for Electronically Enabled Passports with Biometric Identification Capability'.

nykyiset tarralliset passit ja havaitsi syyskuussa 2010 niiden olevan täysin ICAO:n standardien mukaisia⁹. Lisäksi Moldovan tasavallasta tuli 11. kesäkuuta 2013 ICAO:n Public Key Directory -rekisterin 38. jäsen, ja valtion tietoresurssikeskus (CSIR), jäljempänä 'Registru', sai kuusi sertifikaattia syyskuussa 2013. Biometrinen tietojen keruun ja hallinnoinnin osalta noudatetaan täysimääräisesti henkilötietojen suojaa koskevaa lakia¹⁰.

Jotta integroiduilla mikrosiruilla varustettujen biometrinen passien myöntäminen voidaan aloittaa, Registru ja osakeyhtiö Gemalto allekirjoittivat 27. syyskuuta 2013 sopimuksen kontaktittomilla mikrosiruilla varustettujen passien tuotannosta ja toimituksesta. Sopimus toimitettiin 30. syyskuuta 2013 valtiovarainministeriön julkisten hankintojen virastoon rekisteröintiä varten, ja se tulee voimaan rekisteröinnin jälkeen. Uusien passien myöntäminen on tarkoitus aloittaa vuoden 2015 ensimmäisellä neljänneksellä.

Moldovan tasavallassa 1. tammikuuta 2011 saakka ja Moldovan tasavallan ulkopuolella 31. joulukuuta 2011 saakka myönnetty passit, jotka eivät sisällä biometrisiä tietoja, ovat voimassa siihen asti, kunnes niiden voimassaolo päättyy. Moldovan tasavallan kansalaisten passeja oli 1. syyskuuta 2013 liikkeessä 2 623 225 mukaan lukien 680 836 biometristä passia (25,19 % kaikista passeista). Muut kuin biometriset passit on määrä poistaa kokonaan käytöstä vuonna 2020.

- **Luotettavuuden ja turvallisuuden korkea taso passien, henkilökorttien ja muiden lähdeasiakirjojen hakemisen, myöntämisen ja yksilöinnin yhteydessä**

Väestörekisteriviranomaisella on keskitetty järjestelmä kaikkia väestörekisteriä koskevia lähdeasiakirjoja (väestörekisteritodistukset ja otteet väestörekisteritodistuksista) varten, ja siinä noudatetaan korkeaa turvallisuuden tasoa. Kaikille väestörekisteriä koskeville lähdeasiakirjoille, joista pidetään tarkkaa kirjaa, on annettu viisi suojelua koskevaa merkintää. Uudet henkilökortit myönnetään 7. maaliskuuta 2013 lähtien uudessa ID-1-formaatissa.

Tuotantoprosessin automatisoimiseksi jäljellä olleet manuaaliset menetelmät on poistettu käytöstä seuraavilla aloilla: puristuskoneen suunnittelu ID-1-formaattisia kortteja varten; erityislaitteiden tuotannon varmistaminen yhdessä erityistuotantolaitoksessa; ID-1-formaattisten korttien leikkureiden tuotannon suunnittelu ja varmistaminen nykyisiin (ID-2-formaattisiin) puristuskoneisiin; ohjausohjelmalla (numeerinen valvontaohjelma) varustetun sorvin suunnittelu laserkaiverrusta, leikkausta jne. koskevan teknisen prosessin automatisoimiseksi.

Korruption torjuntaan liittyen toteutetaan jatkuvasti suunniteltuja ja ilmoittamattomia tarkastuksia. Ilmoittamattomien tarkastusten järjestämistä koskevat uudet säännöt hyväksyttiin 18. kesäkuuta 2013 annetulla määräyksellä nro 51. Väestörekisteriviranomainen kehitti strategian korruption ehkäisemiseksi ja torjumiseksi henkilöstön keskuudessa, ja se hyväksyttiin 16. heinäkuuta 2013 määräyksellä nro 58. Koko henkilöstö, mukaan lukien väestöasiakirjoja käsittelevien keskus- ja aluetoimistojen hallintohenkilöstö, vahvisti olevansa tietoinen korruption ja protektionismin ehkäisytoimenpiteistä annetusta määräyksestä. Väestön rekisteröinnissä ja asiakirjojen myöntämisessä toimivan henkilöstön eettiset säännöt ovat olleet voimassa 1. huhtikuuta 2011 lähtien. Vuonna 2012 eettisiä sääntöjä rikottiin yhden kerran ja kyseistä toimihenkilöä rangaistiin Registrun sisäisen määräyksen nojalla. Vuonna 2013 sääntöjä ei rikottu kertaakaan.

⁹ ICAO Technical Report, Durability of Machine Readable Passports (Version 3.2, 206.8.30); ISO/IEC 10373-1 SE: 206.5.01 — Identification cards — Test Methods — General Characteristics; ICAO Technical Report, RF Protocol and Application Test Standard for e-Passport — Part 2 (Version 1.02, 207.2.20); ICAO Technical Report, RF Protocol and Application Test Standard for e-Passport — Part 3 (Version 1.01, 207.2.20).

¹⁰ Laki nro 133, 8.6.2011.

- **Kadonneita ja varastettuja passeja koskeva nopea ja järjestelmällinen raportointi Interpolille/LASP- tietokantaan**

Vuonna 2012 Interpolin varastettujen ja kadonneiden matkustusasiakirjojen tietokantaan (LASP) ilmoitettiin varastetuiksi tai kadonneiksi 33 349 Moldovan passia ja tietokannasta poistettiin 1 676 passia. Vuoden 2013 seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana varastetuiksi tai kadonneiksi ilmoitettuja passeja oli 2 000 vähemmän kuin saman ajanjakson aikana vuonna 2012. Vuonna 2012 aloitettiin yhdeksän varastettuja matkustusasiakirjoja koskevaa rikostutkintaa ja vuoden 2013 kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana kuusi tutkintaa.

Toimenpiteitä toteutettiin Moldovan tasavallan kansalaisten tekemien passeja koskevien katoamisilmoitusten määrän vähentämiseksi. Helmikuun 18. päivänä 2013 annetulla hallituksen päätöksellä nro 125 kansalaisille annettiin mahdollisuus perustelut esittäen pyytää passin myöntävältä viranomaiselta lupa pitää passia käytössä rajoitetun ajan edellyttäen, että se on rei'itetty, jos passiin sisältyi ulkomaisen viranomaisen myöntämä viisumi tai oleskelulupa tai jos passin perusteella oli saatu oikeudellisesti tärkeä asiakirja. Tietotekniikka- ja viestintäministeriö ja sisäasiainministeriö aloittivat yhteisen arvioinnin passien katoamisten ja varkauksien syistä, ja ne antavat yleiset suositukset vuoden loppuun mennessä.

- **Passien mallikappaleiden säännöllinen vaihto ja asiakirjojen turvallisuuteen liittyvä yhteistyö EU:n kanssa**

EU:n jäsenvaltioiden diplomaattiedustustoille ilmoitetaan vuosittain uusista passien mallikappaleista vakiintunutta viestintäkanavaa käyttäen. Viimeisin päivitys tehtiin 8. elokuuta 2013. PRADO-järjestelmä¹¹ päivitettiin viimeksi maaliskuussa 2013, kun siihen otettiin uudet mallikappaleet, joissa on Moldovan biometristen passien turvatekijät.

2.1.2. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Vahvistetaan tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset ja sovelletaan niitä sellaisiin henkilöihin, jotka on tuomittu passinsa myymisestä tai lainaamisesta.*

Moldovan tasavallan rikoslain 361 pykälän 1 momentissa määrätään rangaistuksia väärennettyjen virallisten asiakirjojen valmistuksesta, hallussapidosta tai käytöstä: sakko on enintään 300 yksikköä (1 yksikkö on 20 Moldovan leuta¹²) tai 150–200 tuntia palkatonta yhdyskuntapalvelua tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Passien katoamisilmoitusten vähentämiseksi mahdollistettiin 18. helmikuuta 2013 annetulla hallituksen päätöksellä nro 125 se, että passin myöntävä viranomainen voi palauttaa viisumin tai oleskeluluvan sisältävän passin sen haltijalle käytettäväksi rajoitetuksi ajaksi edellyttäen, että se on rei'itetty. Passinhaltijoiden vastuun lisäämiseksi kyseisten asiakirjojen myöntämismaksut ovat korkeammat, jos asiakirjat ovat kadonneet.

- *Jaetaan säännöllisesti tietoa kadonneista ja varastetuista biometrisistä passeista EU:n viranomaisten kanssa käyttäen erityisesti Interpolin kadonneiden ja varastettujen matkustusasiakirjojen tietokantaa*

Ks. edellä mainitut viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset.

- *Vahvistetaan väestörekisteriä koskevaa lainsäädäntökehystä ja institutionaalista kehystä, jotta voidaan estää nimen- tai henkilöllisyydenmuutosten väärinkäyttö uuden passin saamiseksi. Nimenmuutosten osalta olisi laadittava ja sovellettava selkeitä sääntöjä. Lainsäädäntökehystä ja institutionaalista kehystä olisi vahvistettava ja niihin olisi sisällytettävä tehokkaat valvonta- ja jäljitystoimenpiteet.*

¹¹ Aitojen henkilö- ja matkustusasiakirjojen julkinen verkkohakemisto.

¹² 1 euro = 17,26 Moldovan leuta (MDL) 21.10.2013.

Automaattisen tietojärjestelmän käsitteen eli ”valtion väestörekisterin” hyväksymisestä 18. maaliskuuta 2002 annetun hallituksen päätöksen nro 333 ja valtion väestörekisteristä annetun asetuksen mukaisesti kaikille Moldovan tasavallan alueella oleville henkilöille annetaan henkilötunnukset. Jotta henkilöiden tunnistusprosessi olisi turvallisempi, lisätään myös muita henkilötietoja. Henkilötietojen sisältöä ja rakennetta voidaan muuttaa, mutta henkilötunnus pysyy muuttumattomana. Tällä estetään nimen- tai henkilöllisyydenmuutosten väärinkäyttö uuden passin saamiseksi.

Yleisarvio asiakokonaisuudesta 1

Moldovan tasavalta toteuttaa riittäviä toimenpiteitä, jotka koskevat passien katoamisia ja siihen liittyviä seuraamuksia. Integroidun mikrosirun sisältävien passien myöntäminen alkaa vuonna 2015, ja nykyinen tarrallinen passi täyttää tarvittavat turvakuut.

Moldovan tasavalta on toteuttanut tyydyttävällä tavalla viisumivapautta koskevasta toimintasuunnitelmasta annetun neljännen kertomuksen suosituksissa edellytetyt toimet, ja samalla se on jatkanut tehokkaasti asiaankuuluvan lainsäädännön täytäntöönpanoa. Komissio katsoo, että **Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 1 asetetut toisen vaiheen edellytykset.**

2.2. Asiakokonaisuus 2: Laiton maahanmuutto takaisinotto mukaan lukien

2.2.1. Asiakokonaisuus 2 / aihe 1 – Rajaturvallisuus

2.2.1.1. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset

- **Rajavalvontaa koskevan lainsäädännön tosiasiallinen täytäntöönpano, jota tukevat asianmukaiset rajatarkastukset ja rajavartiointi, menettelyt ja toiminnallinen tehokkuus, kansallisen ja paikallisen tason tilannekuva, johon liittyy riskianalyysin toteuttaminen, tiedonhankinta ja tietovirtojen hallinta sekä suora pääsy keskeisiin kansallisiin ja kansainvälisiin tietokantoihin ja näiden tietokantojen käyttö**

Rajapoliisi pyrkii vahvistamaan valtion rajavartiointijärjestelmää käyttämällä nykyaikaisia erikoislaitteita sekä kiinteitä rajavartiointijärjestelmiä. Osana EU:n rahoittamaa Moldovan rajavartiolaitoksen (uudistuksen jälkeen rajapoliisin) kiinteää viestintäverkkoa ja matkaviestintäverkkoa koskevaa hanketta valtion rajalle asennettiin 575 km:n matkalle 125 kiinteää ja 53 pyörivää videovalvontakameraa, jotta rajapoliisin suorittama valvonta voidaan varmistaa julkisilla paikoilla olevissa vartiotorneissa ja välittömästi niiden ympärillä, rajapoliisin yksiköille kuuluvilla aidatuilla alueilla ja niiden rakennuksissa sekä rajanylityspaikoilla. Lokakuun 12. päivänä 2012 toimintansa aloittaneen kansallisen koordinoitikeskuksen tehtävänä on panna täytäntöön asetus valtion kansallisesta rajavalvontajärjestelmästä. Viisi alueellista koordinoitikeskusta ja 41 paikallista koordinoitipistettä/valvomoa on perustettu toimimaan 24 tuntia vuorokaudessa seitsemänä päivänä viikossa. Tämän tuloksena on perustettu 16 virkaa keskustasolla, 66 alueellisella tasolla ja 205 paikallisella tasolla. EU:n jäsenvaltioihin tehtiin vuonna 2013 useita käyntejä, jotta toimet voitiin laatia EU:n parhaiden käytänteiden mukaisesti.¹³

EU:n rajavalvonnan avustusoperaatio (EUBAM) avusti rajapoliisia monien riskiprofiilien laatimisessa ja päivittäistä rajatilannetta koskevan sähköisen raportointijärjestelmän täytäntöönpanossa. Järjestelmä sisältää tietoja rajoilla havaituista rikoksista koko maan alueella. Alue- ja paikallistason hallintojohtajat käyttävät kyseisiä analyttisiä tuotteita optimoidakseen resurssien kohdentamisen rajalla ja suorittaakseen matkustajien ja ajoneuvojen toisen vaiheen tarkastuksia. Erottamattomana osana valtioiden rajat ylittävää

¹³ Frontexin tilannekeskus ja Romanian rajapoliisin keskushallinto.

automaattista rekisteröintijärjestelmää rajapoliisi on kehittänyt PASSENGER-riskienarviointimoduulin, joka sisältää riski-indikaattoreita. Moduuli antaa automaattisen hälytyksen rajapoliisille, joka valikoi tapaukset. Tämä moduuli on myös vasta perustettujen rajapoliisin liikkuvien yksiköiden käytössä (ks. jäljempänä).

Vuoden 2013 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana lupa ylittää Moldovan tasavallan raja evättiin 2 786 henkilöltä, joista 2 212 oli lähtemässä maasta. Tärkeimmät syyt rajanylitysluvan epäämiselle olivat mitättömät asiakirjat, matkustusasiakirjat, joiden voimassaolo on päättynyt, määrämaan viisumin puuttuminen ja rajanylityspaikan vaatimusten vastaisuus. Sisäasiainministeriön alainen rajapoliisi tutki 173:a rikosasiaa. Niistä 45:tä käsiteltiin oikeudenkäynnissä ja 33 on syyttäjän käsittelyssä. Asiat jakautuivat seuraavasti: kahdeksan salakuljetusta, kahdeksan laitonta maahanmuuttoa, 73 luvaton rajanylitystä, kaksi ihmiskauppatapausta, kolme laitonta ammusten hallussapitoa ja 79 asiakirjojen väärentämistä.

Suorittaessaan tarkastuksia rajapoliisi käyttää riskiprofiilitietokantoja tunnistamaan rajavalvontaa kiertämään pyrkiviä henkilöitä koskevia riskejä. Rajapoliisin riskianalyyysijärjestelmässä käytetään rajapoliisin integroituun tietojärjestelmään sisältyviä ihmiskauppaan liittyviä riskiprofiileja. Kaikki rajavalvontayksiköt voivat tarkastella kyseisiä profiileja verkossa, ja profiilit pidetään jatkuvasti ajan tasalla. Rajapoliisi käsiteli vuonna 2013 riski-indikaattoreiden perusteella 11:tä ihmiskauppatapausta (jotka liittyivät 24 henkilöön). Yhdessä tapauksessa oli kyse yrityksestä viedä lapsia ulos maasta. Rajapoliisi tutki kahta asiaa, ja muut asiat jätettiin asianomaisten lainvalvontaviranomaisten käsiteltäväksi.

- **Asianmukaisen infrastruktuurin, teknisten laitteiden, tietojärjestelmien sekä taloudellisten ja henkilöresurssien luominen myöhemmin vahvistettavan yhdenmukaisen rajaturvallisuutta koskevan strategian ja toimintasuunnitelman mukaisesti sekä koulutusohjelmien ja lahjonnan vastaisten toimenpiteiden tehokas toteuttaminen**

Vuonna 2013 yhdenmukaisen rajaturvallisuuden strategian mukaisista 91 toimenpiteestä toteutettiin 80 prosenttia; toimenpiteiden toteutus oli kesken 20 prosentin osalta. Rajapoliisin uudelleenorganisointi saatiin päätökseen. Rajapoliisin yksikköjen kokonaismäärää vähennettiin 50 prosentilla alueellisella tasolla ja 42 prosentilla paikallistasolla. Rajapoliisin henkilöstön enimmäismääräksi vahvistettiin 3 500 henkilöä. Tällä hetkellä laitoksen työllisyysaste on 86 prosenttia. Vuonna 2013 rajapoliisin paikallistason yksikköjen rakenneuudistus saatiin päätökseen, ja asiaa koskevat EUBAMin suositukset pantiin näin täytäntöön. Samoin vuonna 2013 rajapoliisi toteutti useita toimintavalmiuksien kehittämistoimia. Nykyaikaisia laitteita¹⁴ hankittiin huomattava määrä.

Lisäksi järjestettiin korruption ehkäisyä ja torjuntaa koskevaa toimintaa ja koulutusta. Vuoden 2013 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana rajapoliisin erikoisyksikkö suoritti 25 rajapoliisin yksiköihin kohdistettua ilmoittamatonta tarkastusta ja 196 tutkimusta, jotka johtivat seuraamuksiin 227 tapauksessa. Näistä 15:ssä lopputuloksena oli irtisanominen. Chisinaun lentokentällä otettiin käyttöön videovalvonta, jonka avulla verkossa voidaan valvoa matkustajien rekisteröinnin, todentamisen ja tarkastuksen lisäksi myös tarkastajien käytöstä rajanylityspaikalla aktiivisen korruption ehkäisemiseksi. Lisäksi 200:lle rajapoliisin ja tullin työntekijälle annettiin koulutusta yhteistyössä kansallisen korruption vastaisen keskuksen kanssa. Lokakuussa 2013 pidätettiin 31 Moldovan tullin ja rajapoliisin virkamiestä passiivisesta korruptiosta epäiltyinä.

¹⁴ Niihin sisältyivät: 80 Dacia Duster -autoa, 105 mönkijää, 32 lämpökameraa, 420 kiikaria, 304 yönäkölaitetta, 354 kannettavaa gamma- ja neutronisäteilynilmaisinta, 66 tarkastuspeiliä, 62 endoskooppia, 32 'Regula 1019' -asiakirjantarkastuslaitetta ja 47 'Regula 7337' -asiakirjanlukulaitetta.

- **Viranomaisyhteistyön, kuten rajavartiolaitoksen ja lainvalvontaviranomaisten välisen tietojenvaihdon, ja kansainvälisen yhteistyön, kuten naapurimaiden kanssa tehtävän yhteistyön, parantaminen sekä Frontexin kanssa tehdyn työjärjestelysopimuksen tehokas täytäntöönpano**

Yhteistyö Frontexin kanssa eteni vauhdikkaasti, ja rajapoliisin henkilöstö osallistui maa- ja ilmarajojen yhteyspisteitä vuonna 2013 koskevaan yhteiseen operaatioon Puolan, Romanian ja Espanjan rajavaltaviranomaisten kanssa. Vuonna 2013 Moldovan tasavalta järjesti Frontexin koordinoitipisteet kahdelle rajanylityspaikalle: Crivaan ja Tudoraan. Vuoden 2013 maaliskuusta toukokuuhun kansalliset tulliviranomaiset johtivat alueellista Romoluk-operaatiota yhdessä Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) kanssa laittomien tupakkatuotteiden ja alkoholin salakuljetuksen torjumiseksi. Lisäksi yhteistyö EUBAMin kanssa oli tiivistä vuonna 2013 yhdeksännen vaiheen toimintasuunnitelman mukaisesti. Tietojenvaihtoa on yhteistyössä Moldovan tasavallan kanssa toteutettavien Frontexin yhteisten operaatioiden puitteissa helpotettu antamalla moldovalaisille virkamiehille pääsy Frontexin keskitettyyn asiointipisteeseen (FOSS), joka on viraston verkkofoorumi jäsenvaltioiden ja kolmansien osapuolten tietojenvaihtoa varten, sekä yhteisten operaatioiden raportointia koskevaan sovellukseen (JORA), joka on viraston väline yhteisten operaatioiden aikana havaittujen tilanteiden raportointia, hallinnointia ja analysointia varten.

Tietojenvaihto rajapoliisin ja maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston (BMA) välillä on parantunut, mutta sitä on kuitenkin vielä tehostettava. On tarpeen ottaa käyttöön sähköinen tietojenvaihtomoduuli rajapoliisin ja maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston tietokantojen yhdistämiseksi.

Muuttovirtojen seurantajärjestelmän tehostaminen Moldovan ja Ukrainan välisen rajan Transnistrian osuudella on Moldovan viranomaisten pitkäaikainen tavoite. Moldovan viranomaiset ovat kehittäneet erityismekanismin¹⁵ muuttovirtojen seuraamiseksi. Se perustuu lakisääteiseen velvoitteeseen, jonka mukaan ulkomaisten matkailijoiden, jotka saapuvat maahan Transnistrian osuudella, on rekisteröitävä oleskelunsa Moldovan tasavallassa 72 tunnin kuluessa rajan ylittämisestä. Laissa säädetään myös tarvittavista hallinnollisista valmiuksista ja menettelyistä rekisteröinnin helpottamiseksi. Rekisteröinti on maksuton. Hallinnolliselle rajalle perustetut maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston kuusi aluetoimistoa aloittivat toimintansa lokakuun lopussa 2013. Aluetoimistot käyttävät vuonna 2004 perustettujen sisäisten tullitoimipaikkojen olemassa olevaa infrastruktuuria. Olisi harkittava, voitaisiinko laatia asetus, joka sisältää yksiselitteisiä säännöksiä ulkomaisten matkailijoiden rekisteröimisestä. Näitä uusia sääntöjä koskeva tiedotusstrategia on käynnistettävä mahdollisimman pian. Säännösten ei pitäisi aiheuttaa rasitteita matkustajille eikä niistä pitäisi koitua sellaisista olosuhteista johtuvia hallinnollisia seuraamuksia, joita ei voida lukea matkustajien aiheuttamiksi. Tässä viitataan Moldovan viranomaisten rajatarkastusten puuttumiseen Ukrainan ja Moldovan tasavallan valtionrajan keskiosuudella.

2.2.1.2. Vaikutustenarvioinnissa esitettyt suositukset

- *Jatketaan rajavaltvonnan tehostamista, mukaan lukien riskianalyysi ja valtontatoimenpiteet sekä korruption ehkäiseminen ja torjuminen rajalla, sekä EUBAMin kanssa tehtävän yhteistyön parantamista kaikilla rajavaltvonnan aloilla.*

¹⁵ Asianomaisilla toimenpiteillä estetään uusien esteiden luominen Transnistrian alueen asukkaiden vapaalle liikkuvuudelle, ja ne ovat turvavyöhykkeellä sovellettavien järjestelyjen mukaisia. Järjestelmää sovelletaan ainoastaan ulkomaalaisiin, jotka eivät ole Transnistrian alueen asukkaita ja jotka ylittävät Ukrainan ja Moldovan rajan Transnistrian osuudella.

Ks. asiakokonaisuus 2 / aihe 1 –Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset. EUBAM järjesti vuonna 2013 yli 20 yhteistä avustusharjoitusta, jotka toteutettiin yhdessä Moldovan tasavallan ja Ukrainan rajaviranomaisten kanssa. Yhteiset toimenpiteet perustuivat tunnistettujen riskien, kuten tupakan ja muiden valmisteveron alaisten tuotteiden (mm. etanoli) salakuljetuksen, ajoneuvorikollisuuden, laittoman maahanmuuton / ihmisten salakuljetuksen ja ihmiskaupan sekä kulutustavaroiden ja lihan salakuljetuksen torjumiseen. Yhteiset avustusharjoitukset kattoivat määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti koko yhteisen rajan, mukaan lukien rajanylityspaikat ja vihreät tai siniset rajat samoin kuin sisämaan paikkakunnat. Kyseisten harjoitusten loppuarviointi osoitti, että tarvitaan lisää työpaikkakoulutusta. Lisäksi virastojen välistä yhteistyötä, riskianalyysitaitoja ja liikkuvien yksiköiden laitteita ja niiden käyttöä olisi parannettava.

- *Lisätään yhteistyötä naapurimaiden kanssa. Vahvistetaan kahdenvälistä ja kansainvälistä yhteistyötä ja lisätään tilastollisten ja analyttisten tietojen ja taktisten/operatiivisten tietojen / tiedustelutietojen vaihtamista sellaisilla toimenpiteillä kuin yhteisten rajat ylittävien operaatioiden, yhteisten tutkintaryhmien ja yhteisten tiedusteluryhmien käynnistäminen ja niihin osallistuminen, yhteyshenkilöiden yhteydenpidon helpottaminen tällaisissa operaatioissa, yhteisten raja- ja tullitarkastusten toteuttamista koskevan koulutuksen tarjoaminen.*

Vuonna 2013 rajapoliisin toimet keskittyivät pääasiassa rajapoliisin ja Puolan, Latvian, Liettuan, Viron ja Georgian rajaviranomaisten allekirjoittamien yhteistyösopimusten täytäntöönpanoon. Riskien hallinnan ja rikosanalyysin alalla toteutettiin hanke, joka koski tiedonhallintaa rajatylittävän rikollisuuden torjuntajärjestelmässä. Hankkeen puitteissa koulutettiin Puolassa 96 rajapoliisia. Rajapoliisin edustajat tekivät opintovierailun, jonka aikana he tutustuivat Virossa eurooppalaisten standardien mukaiseen asiakirjojen turvallisuus- ja tarkastusjärjestelmään. EUBAMin puitteissa toteutettiin kaksi yhteistä operaatiota, Ovidius ja Pontus Euxinus, joilla pyrittiin parantamaan sisäasiainministeriön yksiköiden sekä tulli- ja turvallisuuspalvelujen valmiuksia toteuttamalla yhdessä Ukrainan, EU:n, jäsenvaltioiden ja kansainvälisten asiantuntijoiden kanssa toimenpiteitä valtioiden rajat ylittävän rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Rajapoliisi ja maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virasto osallistuvat aktiivisesti EUBAMin johtaman laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa käsittelevän työryhmän I säännöllisiin ja ad hoc -kokouksiin. Kyseiset puitteet saattavat yhteen tutkijoita kaikista Moldovan ja Ukrainan lainvalvontavirastoista sekä EU:n jäsenvaltioista, Europolista, Frontexista ja SELECistä yhteisenä tavoitteenaan vaihtaa tietoja ja kehittää valmiuksia laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa koskevien yhteisten tutkimusten tukemiseksi. Moldovan lainvalvontaviranomaisten (tulli, sisäasiainministeriö, rajapoliisi) edustajat ovat aktiivisia toimijoita myös useissa muissa EUBAMin hankkeissa kuten tavaroiden ja savukkeiden salakuljetusta käsittelevässä työryhmässä II, teollis- ja tekijänoikeuksia käsittelevässä työryhmässä, aseita käsittelevässä työryhmässä, huumeita käsittelevässä työryhmässä ja ajoneuvorikollisuutta käsittelevässä työryhmässä. Kaikki nämä foorumit edistävät oikean kuvan saamista nykytilanteesta, resurssien yhdistämistä ja yhteisen ratkaisun löytämistä laittomien rajatylittävien toimien aiheuttamiin uhkiin edellä mainituilla aloilla.

- *Parannetaan koulutusta ja valmiuksien luomista kansainvälisen tulli- ja lainvalvontayhteistyön ja tietojenvaihdon alalla.*

Ks. asiakokonaisuus 2 / aihe 1 –Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset.

- *Koordinoidaan valvontatoimia yhteisellä rajalla. Jaetaan tiedustelutietoja ja parannetaan yhteistä tilannearviointia operatiivisella tasolla.*

Neuvottelut Moldovan ja Ukrainan väliselle rajalle perustettavia yhteyspisteitä koskevasta sopimuksesta aloitettiin 4. heinäkuuta 2013 Moldovan tasavallan hallituksen ja Ukrainan ministerikabinetin välillä. Sopimus on perusta uudelleenlaiselle tietojenvaihdolle. Siinä määrätään Moldovan ja Ukrainan väliselle rajalle EU:n parhaiden käytäntöjen mukaisesti perustettavista yhteyspisteistä ja kehitetään näin uusia yhteistoimintamuotoja.

Moldovan tasavallan sisäasiainministeriön alaisen rajapoliisin ja Ukrainan rajavartiolaitoksen hallinnon välistä pöytäkirjaa analytyttisten ja tilastollisten tietojen vaihdosta ollaan parhaillaan saattamassa ajan tasalle. Vuonna 2013 pöytäkirjaan tehtiin parannuksia sisällyttämällä siihen päivittäinen tietojenvaihto rajan yhteisellä osuudella vallitsevasta tilanteesta. Moldovan tasavallan ja Ukrainan rajaviranomaiset tekevät myös kuukausittain yhteisiä riskinarviointiraportteja. Lisäksi EUBAM tuki molempien maiden rajaviranomaisia operatiivisten tietojen vaihdon parantamisessa ja päivittäisen seurantajärjestelmän täytäntöönpanossa muuttovirtojen seuraamiseksi Moldovan ja Ukrainan välisen valtionrajan Transnistrian keskiosuudella. Käyttöön on otettu muita kuin henkilötietoja koskeva tietojenvaihto niiden kolmansien maiden kansalaisten osalta, jotka ylittivät yhteisen valtionrajan sen keskiosuudella.

- *Lisätään yhteistyötä naapurimaiden, erityisesti Ukrainan, kanssa.*

Touko-kesäkuussa 2013 järjestettiin useita yhteisten asiantuntijatyöryhmien kokouksia, joihin osallistui asiantuntijoita rajapoliisista, ihmiskaupan torjuntakeskuksesta, maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virastosta, Ukrainan rajavartiolaitoksesta, kansainvälisestä siirtolaisjärjestöstä ja EUBAMista. Työryhmät laativat erityiskertomuksen maahanmuutosta ja ihmiskaupasta Moldovan ja Ukrainan välisellä valtionrajalla.

Moldovan tasavallan ja Ukrainan välinen rajanmerkintäprosessi on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2014 loppuun mennessä. Tähän mennessä 1 222,0 kilometristä on merkitty 1 202,5 kilometriä. Maiden rajan keskiosuudella on vielä merkitsemättä 19,2 kilometriä ja eteläisillä osuuksilla 0,3 kilometriä. Kaikkia osuuksia koskevien lopullisten rajamerkintäasiakirjojen laatiminen on vielä käynnissä. Saavutettu edistys huomioon ottaen Moldovan tasavallan ja Ukrainan välisen rajajärjestelyjä koskevan sopimuksen laatiminen on jo aloitettu. Vuonna 2013 järjestettiin neljä neuvottelukierrosta Moldovan tasavallan ja Ukrainan välisestä rajajärjestelyjä koskevasta sopimusluonnoksesta. Neuvottelut hallituksen tasolla laadittavasta kolmenvälisestä asiakirjasta Moldovan, Romanian ja Ukrainan valtioiden rajojen kohtaamispisteiden (*triplex confinium*) määrittämiseksi ja merkitsemiseksi käytiin 21. toukokuuta 2013.

- *Jatketaan yhteistyötä EUBAMin kanssa ja pannaan täytäntöön liikkuvien yksiköiden käytön parantamista ja tehostamista koskevat EUBAMin suositukset.*

EUBAM panee merkille¹⁶, että niiden Moldovan kansalaisten lukumäärä, joiden tarkoituksena Moldovan tasavallasta poistuessaan oli jatkaa matkaa EU-valtioihin väärennetyillä matkustusasiakirjoilla, oli vuonna 2012 edellisvuoteen verrattuna 29 prosenttia pienempi (117 vuonna 2011, 83 vuonna 2012). Kertomuksessa korostetaan myös, että viisumivapautta koskevien toimien puitteissa rajaturvallisuuden ja maahanmuuton hallinnointijärjestelmät ovat tulleet paremmiksi, laitton maahanmuutto on yleisesti laskussa Moldovan tasavallassa ja laitonta maahanmuuttoa valvotaan tehokkaammin Moldovan rajoilla.

Kansainvälisen liikenteen valvonta koko maan alueella liikkuvien yksiköiden avulla on tärkeä tekijä pyrittäessä estämään laitonta maahanmuuttoa ja rajat ylittävää rikollisuutta. Rajapoliisi on perustanut liikkuvien yksiköiden osaston, jolla on hyvät valmiudet keskus- ja aluetasolla.

¹⁶ EUBAMin erityiskertomus ”Irregular Migration and Trafficking in Human Beings at the Moldovan-Ukrainian Border 2012”, 16.7.2013.

Rajapoliisin liikkuvia yksiköitä koskeva asetus hyväksyttiin hallituksen asetuksella nro 752, joka on päivätty 20. syyskuuta 2013. Kyseisessä asetuksessa säädetään liikkuvien yksiköiden asemasta, tehtävistä ja oikeuksista rajapoliisin taktisten ja operatiivisten toimien, yleiseen järjestykseen liittyvien toimien ja sisäasiainministeriön turvallisuustehtävien yhteydessä. Asetuksessa säädetään mahdollisuudesta ottaa käyttöön yhteiset liikkuvat yksiköt tehtyjen yhteistyösopimusten mukaisesti. Moldovan tasavallan liikenneasetusta muutettiin sisällyttämällä siihen säännöksiä, jotka mahdollistavat rajapoliisin liikkuvien yksiköiden toiminnan julkisilla teillä.

Vuoden 2013 helmi-maaliskuussa rajapoliisin ja tullin yhteiset liikkuvat yksiköt toteuttivat yhteisiä operaatioita seuraavasti: 477 kulkuneuvoa tarkastettiin; niistä 396:ssa oli kansalliset rekisteritunnukset ja 81:ssä ulkomaiset rekisteritunnukset. Kyseisten operaatioiden aikana havaittiin ja dokumentoitiin seuraavat tapaukset: yksi tapaus, jossa valmisteveron alaista tuotetta (etyylialkoholia) kuljetettiin laittomasti; kolme tapaus, joissa kulutustavaroita kuljetettiin ilman alkuperätodistusta; kaksi tapaus, joissa kulkuneuvoa koskeva valtakirja oli väärennetty; ja kaksi tapaus, joissa kulkuneuvon rekisteritunnukset oli vaihdettu.

2.2.2. Asiakokonaisuus 2 / aihe 2 – Muuttoliikkeiden hallinta

2.2.2.1. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset

- **EU:n ja Moldovan tasavallan välisen takaisinottosopimuksen tehokkaan täytäntöönpanon jatkaminen ja (vapaaehtoisesti palaavien tai takaisinotettavien) Moldovan tasavallan kansalaisten uudelleenkotouttamiseen tähtäävät toimenpiteet**

Euroopan unionin ja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa tehdyn takaisinottosopimuksen nojalla sisäasiainministeriö tutki 1. päivän tammikuuta ja 31. päivän heinäkuuta 2013 välisenä aikana 83 takaisinottopyyntöä seuraavista maista: Ranskasta (35), Itävaltasta (8), Saksasta (7), Espanjasta (10), Sveitsistä (6), Romaniasta (7), Belgiasta (9) ja Ruotsista (1). Saman ajanjakson aikana 42 Moldovan tasavallan kansalaista otettiin onnistuneesti takaisin Moldovan tasavaltaan ja kaksi Euroopan unionin kansalaista otettiin Moldovan tasavallan alueelta EU:n jäsenvaltioihin (Romaniaan yksi ja Unkariin yksi). EU:n jäsenvaltioista saaduista kaikista takaisinottopyynnöistä kahdeksan koski henkilöitä, joiden ei todettu olevan Moldovan tasavallan kansalaisia tai joilla ei todettu olevan mitään yhteyksiä Moldovan tasavaltaan.

Palauttamisen ja takaisinoton aloilla käynnistettiin onnistuneesti kaksi EU:n rahoittamaa hanketta. Muuttoliikkeiden hallinnan ja takaisinottoon liittyvän yhteistyön vahvistamista Itä-Euroopassa koskeva MIGREGO-hanke¹⁷ käynnistettiin 21. maaliskuuta 2013, ja se kestää kaksi vuotta. Sen täytäntöönpanija on Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM). FIRMM-hanke¹⁸, joka koskee Moldovan tasavallan tukemista EU:n ja Moldovan tasavallan viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanossa sekä Moldovan tasavaltaan suuntautuvan laittoman maahanmuuton torjuntaa, käynnistettiin 20. maaliskuuta 2013. Sen täytäntöönpanija seuraavien kahden vuoden ajan on kansainvälinen siirtolaispolitiikan kehittämiskeskus (ICMPD). Molemmat hankkeet myötävaikuttavat maahanmuutto- ja turvapaikka-asioden viraston valmiuksien vahvistamiseen kehittämällä tarvittavia taitoja takaisinottoa koskevista sopimuksista neuvottelemiseksi ja niiden täytäntöönpanemiseksi muiden kolmansien maiden kanssa sekä täytäntöönpanopöytäkirjoista neuvottelemiseksi ja niiden täytäntöönpanemiseksi EU:n jäsenvaltioiden kanssa¹⁹.

¹⁷ Moldovan tasavallan talousarvio: 673 000 euroa.

¹⁸ Moldovan tasavallan talousarvio: 1 200 000 euroa.

¹⁹ Moldovan tasavallan ja EU:n jäsenvaltioiden välillä on tullut voimaan yksitoista täytäntöönpanopöytäkirjaa. Ne on tehty Viron, Unkarin, Romanian, Slovakian, Saksan, Itävallan,

- **Muuttoliikkeen hallintaa koskevan lainsäädäntökehityksen tosiasiallinen täytäntöönpano sekä hallintorakenteiden varustaminen riittävällä henkilöstöllä, jolla on muuttoliikkeen hallinnan kaikki osatekijät kattavat selkeät ja asianmukaiset toimivaltuudet, sekä asiaan liittyvien virastojen välinen tehokas yhteistyö**

Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston institutionaalista kehystä tarkasteltiin perusteellisesti sisäasiainministeriön uudistuksen puitteissa ja maahanmuuton hallinnan kokonaisvaltaiseksi vahvistamiseksi Moldovan tasavallassa (sisäasiainministeriön määräys nro 70, 28.2.2013). Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virasto muutettiin yksiköksi ja henkilöstön määrä lähes kaksinkertaistettiin 104:stä 198:aan.

Viisumikäytäntöjen helpottamista koskevan Moldovan tasavallan ja Euroopan yhteisön sopimuksen muuttamisesta tehty Moldovan tasavallan ja Euroopan unionin sopimus allekirjoitettiin kesäkuussa 2012, ja se tuli voimaan 1. heinäkuuta 2013. Sopimuksen täytäntöönpanoa käsittelevän Moldovan tasavallan ja EU:n sekakomitean viimeksi pidetyssä kokouksessa Brysselissä 12. kesäkuuta 2013 sopimuksen täytäntöönpanon arvioitiin edistyvän hyvin. Vuonna 2012 Moldovan tasavallan kansalaisille myönnettyjen EU:n viisumien määrä nousi 157 974:ään. Vuonna 2012 keskimääräinen hylkäämisaste laski vuoden 2010 7,02 prosentista 3,05 prosenttiin. Vuonna 2012 EU:n jäsenvaltiot myönsivät Moldovan tasavallan kansalaisille 101 135 viisumia, joista 45,01 prosenttia oli toistuvaisviisumeita. Schengen-viisumeiden osuus tästä oli 26,71 prosenttia. Vuonna 2008 vain 11,6 prosenttia myönnettyjen viisumeiden kokonaismäärästä oli toistuvaisviisumeita.

Vuonna 2012 eniten toistuvaisviisumeita myönsivät Romania (61,94 prosenttia eli 32 533 kappaletta 52 520 viisumin kokonaismäärästä), Liettua (45,15 prosenttia eli 647 kappaletta 1 433 viisumin kokonaismäärästä) ja Italia (36,07 prosenttia eli 3 795 kappaletta 10 521 viisumin kokonaismäärästä). Eniten viisumihakemuksia hylkäsivät vuonna 2012 Ranska (9,8 prosenttia eli 4 391 viisumihakemuksesta hylättiin 434), Tšekki (9,52 prosenttia eli 4 610 viisumihakemuksesta hylättiin 439) ja Italia (8,03 prosenttia²⁰ eli 11 439 viisumihakemuksesta hylättiin 918). Vähiten viisumihakemuksia hylkäsivät vuonna 2012 Bulgaria (0,04 prosenttia eli 56 864 viisumihakemuksesta hylättiin 25), Romania (2,78 prosenttia eli 54 022 viisumihakemuksesta hylättiin 1 502) ja Saksa (2,43 prosenttia²¹ eli 6 679 viisumihakemuksesta hylättiin 162).

- **Muuttoprofiilin laatiminen ja säännöllinen päivittäminen sekä maahanmuuttajaväestön määrää ja muuttovirtoja koskevien tietojen yksityiskohtainen analysointi**

Laajennettua muuttoprofiilia koskeva Moldovan tasavallan kertomus julkaistiin virallisesti huhtikuussa 2013. Moldovan tasavallan hallitus jatkaa määräajoin tehtävän riippumattoman kertomuksen laatimista erityisesti sisäasiainministeriön maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston koordinoimana. Tältä osin indikaattoreiden mukaiset ajan tasalle saatetut tilastotiedot julkaistaan vuoden 2013 loppuun mennessä.

Liettuan, Latvian, Maltan, Tanskan, Bulgarian ja Tšekin kanssa. Benelux-maiden (Belgia, Luxemburg ja Alankomaat) kanssa on myös allekirjoitettu täytäntöönpanopöytäkirja, ja Tanskan kanssa on allekirjoitettu kahdenvälinen takaisinottosopimus. Neuvoteltavina ovat luonnokset täytäntöönpanopöytäkirjoiksi Kreikan, Suomen, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Ruotsin kanssa.

²⁰ Määrä laski 5 prosenttiin vuonna 2013.

²¹ Määrä laski 1,4 prosenttiin vuonna 2013.

Sosiologisia, poliittisia ja psykologisia analyysejä ja tutkimuksia toteuttava keskus CIVIS ja alkuperämaita koskevia tietoja käsittelevä kansainvälinen virasto tekivät²² riippumattoman suuren mittakaavan maahanmuuttajia ja kotitalouksia koskevan kyselytutkimuksen²³ osana EU:n rahoittamaa hanketta, jonka tarkoituksena on vahvistaa muuttoliikkeen ja kehityksen välistä yhteyttä (NEXUS Moldova). Tutkimuksen mukaan ulkomailla olevia moldovalaisia pitkäaikaisia työvoimamuuttajia on 370 000 eli 11 prosenttia väestöstä, ja lisäksi 109 000 moldovalaista eli 6,6 prosenttia väestöstä osallistuu muihin maihin suuntautuvaan kausimuuttoon. Kausimuuttajista 81 prosenttia muuttaa Venäjän federaatioon ja 7 prosenttia Italiaan. Tutkimuksessa havaittiin, että sen väestön kokonaismäärästä, joka ei ole vielä muuttanut, 91,2 prosenttia ei aioakaan muuttaa (mukaan luettuna työvoimamuutto, opiskelu, kausimuutto ja sisäinen muutto). Noin 56 000 henkilöä eli 3,4 prosenttia väestön kokonaismäärästä suunnittelee pitkäaikaista kansainvälistä työvoimamuuttoa ja 51 000 eli 3,3 prosenttia väestön kokonaismäärästä aikoo etsiä kausityötä ulkomailta.

- **Laittoman maahanmuuton havaitsemista koskevien tehokkaiden menetelmien johdonmukainen soveltaminen, riskianalyysi (myös raportointi asiaan liittyville virastoille ja analyysit kaikilla hallintotasoilla, kuten paikallis- ja keskushallinnossa) ja laittoman maahanmuuton järjestäytyneeseen helpottamiseen liittyvien tapausten tutkinta, mukaan lukien asiaan liittyvien virastojen välinen tehokas yhteistyö**

Vuoden 2013 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana kirjattiin (sisäministeriön soveltamien havaitsemismenetelmien tuloksena) 312 tapausta, joissa oleskelua koskevia sääntöjä rikottiin: 270 tapausta, joissa ulkomaalaiset ja kansalaisuudettomat henkilöt rikkoivat oleskelua koskevia sääntöjä, ja 42 tapausta, joissa ulkomaalaiset työskentelivät ilman lupaa. Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virasto antoi 73 päätöstä ulkomaalaisten palauttamisesta ja tuomioistuimet antoivat 26 päätöstä ulkomaalaisten karkottamisesta.

Ulkomaalaisten laittoman oleskelun torjuntaa käsittelevän maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston yksikön rakennetta tarkasteltiin uudelleen ja sen henkilöstön määrää lisättiin 11:stä 47:ään. Syynä tähän oli muuttoliikkeiden hallinnan parantaminen kaikilla aloilla ja valmiuksien tehostaminen ulkomaalaisten Moldovan tasavallassa tapahtuvan laittoman oleskelun estämiseksi ja torjumiseksi. Ulkomaalaisten laittoman oleskelun torjuntaa käsittelevään yksikköön perustettiin kolme alueyksikköä (pohjoisessa Baltiin, maan keskiosassa Chisinauhun ja etelässä Comratiin). Yksikköjen henkilöstön lukumäärä on yhteensä 34. Syyskuuhun 2013 mennessä 85 prosenttia uusista viroista oli täytetty.

Viisumivapautta ja laittoman maahanmuuton torjuntaa koskevalla EU:n rahoittamalla FIRMM-hankkeella kehitetään keskus- ja paikallishallinnon viranomaisten valmiuksia havaita laittomia maahanmuuttajia, ja hankkeen avulla voidaan hankkia tarvittavat laitteet. Osana samaa FIRMM-hanketta maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virasto on perustanut uuden yksikön vastaamaan informaation tuottamisesta, tiedonhallinnasta ja riskianalyyseistä. Yksikköä on tarkoitettu tukea toiminta- ja analysointikapasiteettinsa vakiinnuttamisessa. Samassa yhteydessä perustettiin EU:n jäsenvaltioiden asiantuntijoiden tukema sisäinen työryhmä, joka laatii analysointi- ja riskinarviointimenetelmät maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaa varten.

Vuoden 2013 seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana kirjattiin 34 rikostapausta, joissa oli kyse laittomasta maahanmuutosta, kun määrä vuonna 2012 oli 82 (58,5 prosentin vähennys).

²² Osana hanketta, jonka tarkoituksena on vahvistaa maahanmuuton ja kehityksen välistä yhteyttä ja testata integroitua palveluntarjoajaa moldovalaisia maahanmuuttajia ja heidän yhteisöjään varten (NEXUS Moldova).

²³ Kotitalouksien NEXUS Moldova -kyselytutkimus touko-elokuu 2013.

Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virasto siirsi vuonna 2013 kolme asiaa syyttäjänviraston käsiteltäväksi, ja niistä aloitettiin rikostutkinta.

- **Asianmukaisen infrastruktuurin (kuten säilöönottokeskusten) rakentaminen ja Moldovan tasavallan alueella laittomasti oleskelevien ja/tai sen läpi kulkevien kolmansien maiden kansalaisten maasta poistamisen varmistaminen vahvistamalla siitä vastuussa olevia elimiä**

Sisäasiainministeriön alaisen ulkomaalaisten säilöönottokeskuksen rakennetta tarkasteltiin uudelleen (ministeriön määräys nro 70, 28.2.2013). Syynä tähän oli valmiuksien vahvistaminen sekä palauttamismenettelyjen tehokkuuden ja ulkomaalaisiin kohdistettujen palvelujen parantaminen. Uuden rakenteen mukaisesti henkilöstö kasvoi 29:stä 40:een. Henkilöstön määrä turvallisuuspalvelun osalta kasvoi 17:sta 25:een ja tunnistus- ja saattopalvelun osalta viidestä kuuteen. Logistiikkapalveluun lisättiin kaksi uutta virkaa.

Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston, valtion oikeusavun kansallisen neuvoston ja asianajajien lakikeskuksen (valtiosta riippumaton järjestö) kesken allekirjoitettiin 6. elokuuta 2013 yhteisymmärryspöytäkirja. Sen tarkoituksena on varmistaa, että säilöön otetut maahanmuuttajat saavat oikeusapua. Tämän yhteisymmärryspöytäkirjan mukaisesti valtion oikeusavun kansallinen neuvosto ja asianajajien lakikeskus antavat alkuvaiheen neuvontaa ja tarvittavaa oikeudellista apua kaikille ulkomaalaisten säilöönottokeskukseen sijoitetuille henkilöille. Vuoden 2013 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana keskuksessa oli 34 ulkomaalaista. Säilöönoton keskimääräinen kesto on yli kaksi kuukautta. Henkilöiden siirtymiseen pois säilöönottokeskuksesta kuluu keskimääräisesti suhteellisen pitkä aika joistakin kolmansista maista saatujen vastausten alhaisen määrän vuoksi.

2.2.2.2. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Järjestetään yhtäjaksoisia, kohdistettuja tiedotuskampanjoita, joiden tarkoituksena on selkiyttää viisumivapaaseen matkustamiseen liittyviä oikeuksia ja velvollisuuksia, mukaan lukien tiedot säännöistä, joilla säännellään pääsyä EU:n työmarkkinoille (myös EU:n maahanmuuttoasioiden portaalin kautta), ja vastuuta viisumivapauden väärinkäytöstä.*

Heinäkuussa 2013 perustettiin Euroopan yhdentymistä koskevaa tiedotusta ja viestintää käsittelevä ohjauskomitea. Sen puheenjohtajana toimii varaulkoasiainministeri ja siihen osallistuu pääministeriä tiedotusasioissa avustava EU:n korkean tason neuvonantaja, pääministerin tiedottaja, pääministerin neuvonantajat ja ulkoasiainministeriön Euroopan yhdentymistä ja tiedotusvälineitä käsittelevän pääosaston edustajat. Ohjauskomitea kokoontuu viikoittain tai joka toinen viikko. Käytännön toimintasuunnitelma lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin tavoitteista on laadittu, ja sen täytäntöönpano aloitettiin heinäkuussa 2013. Viisumivapaus on yksi tärkeimmistä aiheista, joita käsitellään julkisissa keskusteluissa. Yksin elo-lokakuussa 2013 järjestettiin yli 20 julkista tapahtumaa viisumivapaasta matkustamisesta. Syyskuussa Moldovan tasavallan ulkoasiain ja Euroopan yhdentymisen ministeriö kävi erillisiä ja yhteisiä epävirallisia keskusteluja tiedotusvälineiden edustajien kanssa (kaikkien tv-kanavien toimittajat ja suurin osa radion, internetin ja lehtien toimittajista). Tarkoituksena oli tiedottaa EU:n ja Moldovan välisen vuoropuhelun painopistealueista ennen Vilnan huippukokousta ja huippukokouksen jälkeisestä toimintasuunnitelmasta sekä viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon viimeaikaisesta kehityksestä.

2.2.3. Asiakokonaisuus 2 / aihe 3 - Turvapaikkapolitiikka

- **Turvapaikkalainsäädännön tosiasiallinen täytäntöönpano, mukaan lukien asianmukaisen infrastruktuurin luominen ja turvapaikkapolitiikasta vastaavien tahojen vahvistaminen (henkilöstön ja rahoituksen osalta), erityisesti turvapaikkamenettelyjen, turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen ja heidän**

oikeuksiensa suojelun alalla sekä pakolaisten kotouttaminen ja lainsäädännön mukaisten matkustusasiakirjojen saannin varmistaminen kansainvälistä suojelua saaville henkilöille

Vuonna 2012 turvapaikkaa haki 162 henkilöä, 19:lle myönnettiin pakolaisasema, 45:lle myönnettiin humanitaarinen suojelu ja 55:lle ei myönnetty minkäänlaista suojelua. 1. tammikuuta – 30. kesäkuuta 2013 välisenä aikana turvapaikkaa haki 54 henkilöä; 9:lle myönnettiin pakolaisasema, 43:lle myönnettiin humanitaarinen suojelu ja 22:lle ei myönnetty minkäänlaista suojelua. Vuonna 2012 hakemuksen keskimääräinen käsittelyaika hakemuksen jättämisestä ensimmäisen asteen päätöksen antamiseen oli 107 päivää, ja aika, joka kului hakemuksen jättämisestä lopullisen päätöksen antamiseen, oli 401 päivää. Vuoden 2013 alkupuoliskolla hallinnollisen menettelyn keskimääräinen kesto oli 129 päivää, ja jos asiaan haettiin muutosta, 289 päivää. Turvapaikkahakemusten käsittelyaika hallinnollisissa menettelyissä on 1–6 kuukautta. Moldovan tasavallan alueella oleskeli 1. heinäkuuta 2013 272 suojeluaseman omaavaa henkilöä, joista 79 oli pakolaisia, ja 135 henkilöä, joille oli myönnetty humanitaarinen suojelu. Vireillä (eli ensimmäisen oikeusasteen tai muutoksenhakutuomioistuimen käsiteltävänä) on parhaillaan 58 asiaa (jotka koskevat 58 henkilöä). Useimmat hakijoista ovat peräisin Syyriasta, Armeniasta, Afganistanista, Venäjän federaatiosta, Azerbaidžanista, Kirgisiasta tai Sudanista.

Hallituksen päätös nro 362 taloudellisen tuen myöntämisestä vuonna 2013 pakolaisille ja humanitaarista suojelua saaville henkilöille annettiin 12. kesäkuuta 2013. Tuen määräksi vahvistettiin 577,50 Moldovan leuta, joka on 15 prosenttia vuoden 2013 arvioidusta keskipalkasta. Vuonna 2013 tukihakemuksen jätti 25 henkilöä, ja tuki myönnettiin 22 tapauksessa (21 syyrialaiselle henkilölle ja yhdelle sudanilaiselle henkilölle). Kolmen armenialaisen henkilön hakemukset hylättiin. Vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla 59 ulkomaalaista rekisteröityi työvoimatoimistoihin ja 15 löysi työpaikan.

Huhtikuussa 2013 allekirjoitettiin sopimus EU:n rahoittaman, turvapaikkajärjestelmien laatua Itä-Euroopassa ja Etelä-Kaukasuksella koskevan hankkeen täytäntöönpanosta, ja pakolaisaseman määrittämisestä vastaava henkilöstö osallistui täydennyskoulutukseen. Hankkeeseen kuuluu myös käynnistää venäläinen versio Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutetun viraston (UNHCR) Refworld-foorumista. Pakolaisaseman määrittämisestä vastaava henkilöstö osallistuu myös Prahan prosessin mukaisen pilottihanke 4:n (turvapaikkojen laatua koskeva koulutus) toteuttamiseen Saksan liittovaltion muuttoliikettä käsittelevän viraston ja Ruotsin maahanmuuttoviraston tuella. Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston turvapaikka- ja kotoutumisyksikön kaikki tukikelpoisuutta käsittelevät neuvonantajat osallistuivat eurooppalaiseen turvapaikka-alan koulutusohjelmaan verkko-opiskeluna seuraavien moduulien osalta: alkuperämaatiedot, osallisuutta koskevat lausekkeet, tekstin muotoilu ja päätöksenteko. Alkuperämaatietojen tutkija ja maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston päätöksentekijät tarkastelivat eurooppalaisen turvapaikka-alan koulutusohjelman alkuperämaatietoja koskevaa moduulia, ja heillä on pääsy kaikkiin alkuperämaatietoja sisältäviin julkisiin ja virallisiin tietokantoihin.

Vuonna 2013 jatkettiin koulutuksen antamista turvapaikka- ja kotoutumisyksikön henkilöstölle, rajapoliisille ja tuomareille osana EU:n rahoittamaa ja UNHCR:n toteuttamaa paikallista integrointihanketta ja alueellista suojeluohjelmaa. Koulutuksessa käsiteltiin oikeutta hakea turvapaikkaa sekä siihen liittyviä menettelyjä, ja turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeuksia.²⁴ Ohjeet, jotka koskevat vastaanottokeskuksessa olevien henkilöiden

²⁴ Pakolaisoikeutta käsittelevä seminaari, johon osallistui 37 rajapoliisin johtavaa virkamiestä, pidettiin Cahulissa 16. huhtikuuta 2013. Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virasto ja UNHCR järjestivät rajat ylittävän tarkastusmatkan maan pohjoisosaan. Sen tarkoituksena oli edistää pakolaisten suojelua

asiakirjojen dokumentointia, ylläpitoa ja säilyttämistä, hyväksyttiin vastaanottokeskuksesta annetun asetuksen mukaisesti 5. kesäkuuta 2013. Kyseinen asetus hyväksyttiin 28. joulukuuta 2012 annetulla hallituksen päätöksellä nro 1023. Ohjeita koskeva eettinen säännöstö on sisäisellä lausuntokierroksella.

Yleisarvio asiakokonaisuudesta 2

Moldovan tasavalta on aloittanut teknisten valvontajärjestelmien asentamisen maarajoille. Lisälaitteet ja ajoneuvot on hankittu. Liikkuvat yksiköt on perustettu ja ne ovat toiminnassa. Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston valmiuksia ja kattavuutta on vahvistettu ja Transnistrian alueella on avattu kuusi aluetoimistoa. Kaikki turvapaikkatoimet on toteutettu, ja lainvalvontaviranomaisten ja tuomareiden koulutus on aloitettu.

Moldovan tasavalta on toteuttanut tyydyttävällä tavalla viisumivapautta koskevasta toimintasuunnitelmasta annetun neljännen kertomuksen suosituksissa edellytetyt toimet, ja samalla se on jatkanut tehokkaasti asiaankuuluvan lainsäädännön täytäntöönpanoa. Komissio katsoo, että **Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 2 asetetut toisen vaiheen edellytykset.**

2.3. Asiakokonaisuus 3: Yleinen järjestys ja turvallisuus

2.3.1. Asiakokonaisuus 3 / aihe 1 – Järjestäytyneen rikollisuuden, terrorismin ja korruption ehkäiseminen ja torjunta

2.3.1.1. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys – Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin ehkäiseminen ja torjunta

- **Järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan strategian ja toimintasuunnitelman täytäntöönpano, mukaan lukien asianomaisten viranomaisten välinen tehokas koordinointi, ja tehokkaan tutkimuksen ja syytetoimien suorittaminen sekä rikoksen tuottaman hyödyn menetetyksi tuomitseminen**

Asetus sisäasiainministeriön alaisen poliisin keskushallinnon organisaatiosta ja toiminnasta annettiin 24. huhtikuuta 2013. Maaliskuussa 2013 toteutetun poliisivoimien uudistuksen jälkeen hallintoon liittyvien toimintojen määrää vähennettiin 20 prosentilla ja alueella työskentelevien poliisien määrää lisättiin 19 prosentilla. Yleisöltä saadun hälytyspuhelun ja poliisin paikalle saapumisen välinen aika lyheni vuonna 2013 45 minuutista noin 30 minuuttiin. Onnettomuuksista johtuvat kuolemat ja vakavat loukkaantumiset vähenivät vuonna 2013 20 prosentilla. Poliisien 30 prosentin erityispalkankorotus, joka täydentää virkamiesten muita palkankorotuksia, on tarkoitus esittää hallitukselle vuoden loppuun mennessä. Vuoden 2013 seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana hajotettiin 40 rikollisryhmää, joissa oli 175 aktiivijäsentä²⁵.

²⁵ koskevia periaatteita rajaturvallisuuden alalla ja lisätä kyseisen alan rajat ylittävää yhteistyötä Romanian ja Moldovan tasavallan välillä. Kuusi tuomaria ja kymmenen asianajajaa osallistui eurooppalaisen turvapaikka-alan koulutusohjelman osallisuutta koskevaan moduuliin. Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden virasto järjesti yhdessä oikeusalan kansallisen instituutin kanssa seuraavat maahanmuuttoalan seminaarit tuomareille ja syyttäjille: maahanmuuttoa ja turvapaikka-asioita koskevat kansalliset ja kansainväliset standardit (22.–23.5.2013), osanottajina 30 tuomaria ja 7 maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston edustajaa; maahanmuuttoa ja turvapaikka-asioita koskevat kansalliset ja kansainväliset standardit (17.–18.10.2013), osanottajina 15 tuomaria, 10 syyttäjää, 5 asianajajaa, 7 maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden viraston edustajaa ja 5 liikennepoliisia; ja maahanmuuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeudet (12.–13.9.2013), osanottajina 30 tuomaria. Kahdeksan ryhmää (55 jäsentä), jotka olivat erikoistuneet murtoihin, ryöstöihin, varkauksiin, väärennettyjen seteleiden valmistamiseen ja jakamiseen, tavaroiden salakuljetukseen ja huijauksiin; 20 ryhmää (78 jäsentä), jotka olivat erikoistuneet talouspetoksiin; kuusi ryhmää (20 jäsentä), jotka olivat

Kansallisen tutkimusviraston yhteyteen perustettiin 24. joulukuuta 2012 informaation analysointikeskus. Informaation analysointikeskukseen kuuluu keskustasolla kaksi yksikköä (analyttinen tutkintayksikkö ja informaation analysointiyksikkö) sekä paikalliset rikostutkintayksiköt kaikissa Moldovan tasavallan poliisipiireissä. Informaation analysointikeskus on täysin toimintavalmis ja toiminnassa, ja siellä työskentelee 12 tutkintaviranomaista. Hanke²⁶, joka koskee sisäasiainministeriön valmiuksien vahvistamista rikollisuuden torjunnan ja aseiden valvonnan alalla, pannaan täytäntöön Romanian virallisen kehitysapuohjelman (Romanian ulkoasiainministeriön ohjelma) ja Yhdistyneiden kansakuntien Moldovan tasavaltaa koskevan kehitysohjelman tuella.

Vuonna 2013 sisäasiainministeriö hankki seuraavat varusteet, joilla pyritään ehkäisemään ja torjumaan järjestäytyneitä rikollisuutta: 90 ajoneuvoa kansalliselle liikkuvalla poliisille (valtion budjetista); kymmenen erikoisvälineistöpakettia rikospaikalla suoritettavaa rikosteknistä tutkintaa varten, viisi digitaalista erikoiskameraa, 13 alkometriä ja 30 tietokonetta poliisin keskushallinnolle; uusi rakennus poliisin keskushallinnon rikosteknisen ja oikeudellisen asiantuntemuksen keskukselle (valmistuu vuoden 2013 loppuun mennessä). Parhaillaan on käynnissä hanke erityistarvikkeiden hankkimiseksi rikosteknisten laboratorioden valmiuksien lisäämistä varten, ja tarvikkeiden toimituksen ja asennuksen odotetaan tapahtuvan vuonna 2014 (enintään 2,4 miljoonaa euroa eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen vuoden 2011 kokonaisvaltaisesta instituutioiden kehittämisohjelmasta). Sisäasiainministeriön vuoden 2014 talousarvio kattaa myös poliisipiireille hankittavat ajoneuvot, erityistutkintavälineiden hankinnan ja käytössä olevien operatiivisten tietokantojen parantamisen.

Sisäasiainministeriö, valtakunnansyyttäjänvirasto ja kansallinen korruption vastainen keskus tarkastelevat parhaillaan varallisuuden takaisin hankinnasta vastaavan toimiston perustamista koskevia käytännön näkökohtia.

Moldovan tasavallassa lainvalvontaviranomaisilla ei ole nykyään edelleenkaan mahdollisuutta harjoittaa telekuuntelua rikostutkintaa varten. Tämä johtuu teknisistä, oikeudellisista ja taloudellisista näkökohdista. Kaikkien lainvalvontaviranomaisten varustaminen tarvittavilla välineillä maksaa arviolta noin 220–250 miljoonaa Moldovan leuta. Moldovan tasavallan olisi saatava ulkoista rahoitusapua kyseisen uudistuksen rahoittamiseksi.

2.3.1.2. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Parannetaan rikollisia ja järjestäytyneitä rikollisryhmiä koskevien tietojen keruuta kansallisella tasolla muun muassa luomalla kansallisia tietokantoja ja/tai parantamalla niitä.*

Tehokkaan instituutioiden välisen viestinnän ja tiedonkeruun varmistamiseksi päätettiin 1. elokuuta 2013 luoda rikollisryhmien ja -järjestöjen toimintaa koskeva yhteinen tietokanta vuoden 2013 loppuun mennessä. Kyseinen tietokanta olisi sisäasiainministeriön, valtakunnansyyttäjänviraston, turvallisuus- ja tietopalvelun, kansallisen korruption vastaisen keskuksen, tullilaitoksen, opetusministeriön, nuoriso- ja urheiluministeriön, valtionkanslian ja tiedeakatemian käytettävissä.

- *Pyritään parantamaan edelleen indikaattoreita sekä rikoksia koskevien tietojen keruuta kaikilla rikollisuuden aloilla.*

mukana huumeiden salakuljetuksessa ja kuusi ryhmää (22 jäsentä), jotka olivat erikoistuneet ihmiskauppaan, prostituutioon ja laittomaan maahanmuuttoon.

²⁶

Vuonna 2013 hankkeen puitteissa hankittiin viisi i2 Analyst's Notebook- lisenssiä, neljä iBase User -lisenssiä, yksi iBase Designer -lisenssi, yksi i2 Text Chart -lisenssi, kahdeksan Hewlett Packard -tietokonetta, jotka on mukautettu analytiikan työhön liittyviin vaatimuksiin, sekä muita erikoislaitteita.

Rikoksia koskevat tiedot kerätään kirjaamalla kaikki kantelut ja tehtyjä rikoksia koskevat raportit keskustietokantaan, jota sisäasiainministeriön tietotekniikkayksikkö hallinnoi ja valvoo. Järjestäytynyttä rikollisuutta koskevien tietojen keruun parantamiseksi ja helpottamiseksi ministeriön viralliselle verkkosivustolle²⁷ perustettiin järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeva kanteluportaali. Vuoden 2013 alusta lähtien portaalin kautta on vastaanotettu 29 kantelua. Toukokuun 15. päivänä 2013 avattiin poliisin keskushallinnon virallinen verkkosivusto, jossa kansalaiset voivat ilmoittaa rikoksista tai antaa valokuvia, videoita tai tietoja todistamistaan rikoksista. Ilmoitusten kokonaismäärästä (1 767 ilmoitusta 15. päivään elokuuta 2013 mennessä) käy ilmi, että kansalaisten luottamus poliisiin ja erityisesti sen kykyyn toimia eri tyyppisten rikkomusten osalta on kasvanut.

Uusi rikoksia ja rikollisuutta koskeva tietorekisteri otettiin käyttöön 1. tammikuuta 2013, minkä ansiosta rikoksia koskevien tietojen keruu Moldovan tasavallassa on virtaviivaistunut. Sisäasiainministeriön yksiköt, joilla on yhteys tietokantoihin, voivat milloin tahansa saada kutakin rikostyyppiä tai aluetta koskevia tilastotietoja. Rikoksia koskevien tietojen keruussa ei enää käytetä paperia. Lisäksi vuoden 2013 alussa työnsä aloitti instituutioiden välinen työryhmä, jonka tehtävänä on laatia asetus rikosoikeuteen liittyvien tilastotietojen yhdenmukaisesta käsittelystä ja analysoinnista.

2.3.1.3. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys – Ihmiskaupan estäminen

- **Ihmiskaupan estämistä koskevan lainsäädännön ja siihen liittyvän kansallisen suunnitelman täytäntöönpano, mukaan lukien valtion virastojen välinen tehokas koordinointi sekä ihmiskaupan uhrien ja erityisesti lasten tehokas suojelu**

Vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla paljastui 71 ihmiskauppaan liittyvää rikosta. Edellisenä vuonna samana ajanjaksona määrä oli 76 eli vähennys oli 6,5 prosenttia. Mainituista rikoksista noin 80 prosenttia paljastui poliisin ennakoivien tutkintatoimenpiteiden ansiosta ja 20 prosenttia kantelujen ja ilmiantojen perusteella. 61 henkilöä joutui seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi ja 90 työvoiman hyväksikäytön uhreiksi. Kerätyt tiedot osoittavat ensimmäistä kertaa, että työvoiman hyväksikäyttöön liittyvää ihmiskauppaa harjoitetaan enemmän kuin ihmiskauppaa seksuaalista hyväksikäyttöä varten. Tämä johtuu lähinnä vuosina 2011–2012 toteutetusta poliisikoulutuksesta, jossa pyrittiin tehokkaasti tunnistamaan ja dokumentoimaan työvoiman hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvaan ihmiskauppaan liittyviä tapauksia. Tärkeimmät kohdemaat ovat edelleen Venäjän federaatio (noin 60 prosenttia kaikista uhreista), Turkki ja Yhdistyneet arabiemiirikunnat. Tämä osoittaa selvästi sen, että Moldovan lainvalvontaviranomaisten toiminta on kestävä, kun otetaan huomioon ihmiskauppaan liittyvien tapausten havaitseminen ja tehokas tutkinta sekä uhrien tunnistaminen ja suojelu.

Ihmiskauppaa käsittelevän kansallisen komitean päätöksellä viranomaiset alkoivat 15. heinäkuuta 2013 lähtien laatia kansallista suunnitelmaa, jolla ehkäistään ja torjutaan ihmiskauppaa seuraavien kolmen vuoden aikana syyskuusta 2013 lähtien. Pysyvän sihteeristön hallinnoima ihmiskauppaa koskeva tietokanta on luonteeltaan toiminnallinen, ja siihen kerätään tietoja lainvalvontaviranomaisilta ja uhreja auttavilta instituutioilta.

Vuoden 2013 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana toteutettiin 280 tiedotuskampanjaa ja muita ihmiskaupan ehkäisemiseen liittyviä toimia²⁸. Parlamentti hyväksyi 14. kesäkuuta 2013 lain vaarassa olevien lasten ja vanhemmistaan erossa olevien lasten erityissuojelusta. Lailla

²⁷ <http://crima-organizata.mai.gov.md/index-ro.php>

²⁸ Ihmiskaupan torjumista käsittelevän kansallisen komitean pysyvä sihteeristö avasi 18. kesäkuuta 2013 ihmiskauppaa käsittelevän verkkosivuston: www.antitrafic.gov.md

vahvistetaan alakohtaiset yhteistyömekanismit vaarassa olevien lasten arvioimiseksi ja tukemiseksi.

Työtä, sosiaaliturvaa ja perheasioita käsittelevä ministeriö on edistänyt kansallisen mekanismin luomista sosiaalipalvelujen tarjoajien arvioimiseksi, hyväksymiseksi ja valvomiseksi sosiaalipalvelujen tarjoajien hyväksymisestä 8. kesäkuuta 2012 annetun lain nro 129 ja sosiaalipalvelujen tarjoajien hyväksymistä käsittelevän kansallisen neuvoston toiminnasta annetun asetuksen (hallituksen päätös nro 998, 28.12.2012) nojalla. Sosiaalipalvelujen tarjoajien hyväksymistä käsittelevä kansallinen neuvosto perustettiin huhtikuussa 2013. Mekanismi käynnistettiin kokeiluvaiheella, ja kansalaisyhteiskunnan edustajat sekä kehittämiskumppanit voivat esittää siitä mielipiteitään. Se on suunniteltu käynnistettäväksi täysimääräisesti vuonna 2014. Yhdeksi keskeiseksi osa-alueeksi tulevassa yhteistyössä Euroopan neuvoston kanssa asetettiin kansallisen rahaston perustaminen uhrien auttamiseksi ja suojelemiseksi sekä korvausten maksamiseksi uhreille²⁹.

2.3.1.4. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Varmistetaan ihmiskaupan todistajien tehokas suojele ja parannetaan entisestään ihmiskaupan uhreille annettavaa suojelua, apua ja tukea.*

Vuodesta 2008 täysimääräisesti toiminut ihmiskaupan uhrien ja mahdollisten uhrien avustus- ja suojelukeskus on jatkanut toimintaansa. Vuonna 2013 poliisin keskushallinnon alainen todistajien suojeluyksikkö antoi erityistä suojelua neljälle ihmiskaupan uhrille. Kaikki uhrin saatettiin myös sosiaaliturvapalvelujen piiriin. Tehokkaiden toimenpiteiden ansiosta uhrin on voitu pitää täysin suojassa.

Ihmiskaupan uhrien ja mahdollisten uhrien avustamisen ja suojelun laatua koskevista vähimmäisvaatimuksista keskustellaan, ja hallitus mahdollisesti vahvistaa ne vuoden 2014 alussa. Vuoden 2013 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana avustettiin 31:tä äitiä lapsineen Chisinaun ja Baltin sijoituskeskusten synnytysosastoilla. Keskukset vastaavat toiminnastaan Moldovan tasavallan terveysministeriölle. Synnytysosastot tarjoavat vaikeuksissa oleville äideille ja lapsille heidän tarpeidensa mukaan ylläpitoa, terveyspalveluita, koulutusta, terveydenhuoltoa ja oikeudellisia, sosiaalisia ja psykologisia palveluja sekä auttavat heidän (uudelleen)kotoutumisessaan.

2.3.1.5. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys – Korruption ehkäiseminen ja torjunta

- **Korruption ehkäisemistä ja torjuntaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpano, riippumattoman korruptiontorjuntaviraston tehokkaan toiminnan varmistaminen, eettisten säännösten laatiminen ja korruption torjuntaa koskevan koulutuksen kehittäminen erityisesti lainvalvonnassa ja oikeuslaitoksessa työskenteleville virkamiehille**

Lain nro 106 hyväksymisestä 3. toukokuuta 2013 lähtien kansallinen korruption vastainen keskus (NAC) on vastannut toiminnastaan parlamentin sijaan hallitukselle. Keskus johtaja nimitetään neljän vuoden toimikaudeksi, ja Moldovan tasavallan presidentti voi erottaa hänet pääministerin ehdotuksesta. Moldovan tasavaltaa rohkaistaan käyttämään lainsäädännössä selkeästi säädettyjä avoimia kilpailuja, joissa sovelletaan objektiivisia ansioihin perustuvia arviointiperusteita. Talousrikosten tutkintaa koskevan toimivallan siirtäminen sisäasiainministeriölle ja tullilaitokselle johti korruption ja korruption liittyvien rikosten

²⁹ Kansainvälisen asiantuntijan tekemä tutkimus 'Rights, Restoration And Recovery: Compensation For Trafficked Persons in the Republic of Moldova' saatiin päätökseen 5. elokuuta 2013.

torjuntaa koskevan NAC:n toimeksiannon³⁰ vahvistamiseen. NAC:n tai sen tiettyjen osien olisi erikoistuttava vain tutkimuksiin, jotka koskevat tietyn taseisia virkamiehiä tai tietyn taseisia vahinkoja, jotta korkean tason korruptiotapauksia voitaisiin tutkia tehokkaammin.

Kansallisen korruption vastaisen keskuksen työntekijöihin sovellettavat uudet käytäntesäännöt tulivat voimaan 30. elokuuta 2013. Menettelysääntöjen käyttöönnoton odotetaan edistävän NAC:n toiminnan tehokkuutta ja sen vastuuvollisuutta sekä lisäävän yleisön luottamusta siihen. Julkisen sektorin palkoista annetun lain muutos hyväksyttiin 7. maaliskuuta 2013, jonka jälkeen virkamiehille ja (vaaleilla valituille) luottamushenkilöille ja näiden kabinettihenkilöstölle annettiin 1. tammikuuta 2013 lähtien 35 prosentin palkankorotus. Tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi palkankorotuksen sai yli 1 566 virkamiestä ja luottamushenkilöä, mukaan lukien 101 parlamenttiedustajaa, 773 syyttäjää, 516 tuomaria ja 227 virkamiesten kabinettihenkilöstöön kuuluvaa.

NAC analysoi parhaillaan keskushallinnon viranomaisten lahjomattomuutta koskevaa suunnitelmaa. NAC tarjoaa edelleen asiantuntemustaan korruptiontorjunnan alalla silloin, kun laaditaan normatiivisia säädöksiä. Tammi–heinäkuussa 2013 NAC tutki 498 normatiivista säädösluonnosta ja tarjosi asiantuntemustaan korruptiontorjunnan alalla. Lainvalvontaviranomaisten edustajille järjestettiin vuonna 2013 ainakin kuusi erikoiskurssia, joiden tavoitteena oli perehdyttää tutkijat syvällisesti talousrikosten tutkintaan. Koulutukseen osallistui edustajia kansallisesta korruption vastaisesta keskuksista, sisäasiainministeriöstä, turvallisuus- ja tiedustelupalvelusta, valtakunnansyyttäjänvirastosta ja muista asianomaisista viranomaisista.

Tammi–syyskuussa 2013 NAC:n rikosoikeudellinen yksikkö nosti rikossyytteen 400 tapauksessa, joista 126 tapausta (163 vastaajaa) siirrettiin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Tuomioistuimet antoivat 118 tuomiota. Vuonna 2013 tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin yhdeksän korruptiotapausta, joissa vastaajana oli henkilö, joka oli tai joka oli ollut johtavassa virkamiesasemassa: yksi varahallitussihteeri, yksi vara-aluepäällikkö, viisi pormestaria, yksi audiovisuaalialan koordinoituneuvoston entinen päällikkö ja yksi valtion verotarkastusviraston päällikkö. Moldovan tasavallan on määrä antaa myöhemmin kertomus siitä, miten se on edistynyt tuomioiden antamisessa ja korruption torjunnassa.

Toinen merkittävä korruptionvastainen viranomainen, viranomaisten lahjomattomuutta valvova kansallinen lautakunta (NIC), palkkaa henkilöstönsä julkisella kilpailulla ja julkisilla valintamenettelyillä. NIC:n 21:stä virasta kahdeksan on vielä täyttämättä. Kaikki tarvittavat toimintaedellytykset on pantu täytäntöön – tarvittavat laitteet on hankittu ja ilmoituksia koskevat tietokannat on perustettu. Vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla NIC tutki 38 kantelua. Viidessä tapauksessa NIC:n tekemät päätelmät osoittautuivat oikeiksi tuomioistuimissa. Vuoden 2013 aikana tuomioistuimille ilmoitettiin 328 rikkomustapauksesta, joissa varoja tai korkoja koskevia ilmoituksia ei ollut toimitettu laissa asetetussa määräajassa. Helmikuun 6. päivänä 2013 otettiin käyttöön NIC:n verkkosivusto, joka toimii viestintäfoorumina ja tarjoaa suoran pääsyn asioista annettuihin lausuntoihin.

NIC:n ja kansallisen korruption vastaisen keskuksen välinen yhteistyö on varmistettu. Vuoden 2013 alkupuoliskolla kansallinen korruption vastainen keskus lähetti tutkittavaksi 12 raporttia NIC:n toimivaltaan kuuluvien säännösten mahdollisista rikkomisista. Kansallinen korruption vastainen keskus tekee yhteistyötä NIC:n kanssa hallinnollisten seuraamusten soveltamisessa silloin, jos havaitaan, että eturistiriidasta ilmoittaminen on laiminlyöty, ja NIC:n lähettämän aineiston tarkastelussa silloin, kun halutaan aloittaa tutkimus tulojen ja varallisuuden välisistä

³⁰ NAC tutkii ainoastaan rahanpesua, terrorismin rahoitusta, korruptiota (aktiivinen/passiivinen lahjonta, vaikutusvallan väärinkäyttö) ja korruption liittyviä toimia (vallan tai virka-aseman väärinkäyttö, liiallinen vallankäyttö tai liiallinen virkavallan käyttö, julkisten asiakirjojen väärentäminen).

eroista. Moldovan tasavallan odotetaan saavan aikaan merkittäviä tuloksia eturistiriitojen todentamisen, varojen ilmoittamisen ja sovellettavien seuraamusten osalta.

Maaliskuun 14. päivänä 2003 käynnistettiin rikosoikeudellista koskemattomuutta nauttivien henkilöryhmien tarkastelu rikosprosessilain muuttamista varten. Valtakunnansyyttäjänvirasto laati rikosoikeudellista koskemattomuutta koskevan lakiluonnoksen, jota on tarkoitus koordinoita virastojen välillä ja niiden sisällä. Valtakunnansyyttäjänvirasto toteuttaa yhdessä rikosoikeuden uudistamisinstituutin kanssa tutkimuksen syyttäjien vastuusäännöistä, mukaan lukien syyttäjien kurinpidollisesta vastuusta ja heidän yleisen koskemattomuutensa poistamisesta. Hallitus hyväksyi 16. lokakuuta 2013 kaksi uutta korruption vastaista lakia. Ensimmäinen koskee rikoksiin syyllistyneiden tuomareiden syytteenpanon vanhentumisajan pidentämistä ja yhteydenpidon kieltämistä tuomareiden ja oikeudenkäynnin osapuolten välillä puolueettomuuden varmistamiseksi. Lakiluonnoksessa säädetään myös laittomasta vaurastumisesta aiheutuvien seuraamusten koventamisesta sekä kiellosta säilyttää julkinen tehtävä pitempiä ajanjaksoja ja annetaan säännöksiä omaisuuden menetetyksi tuomitsemisesta, sakoista ja vankeusrangaistuksesta. Toisessa lakiluonnoksessa, joka koskee tuomareiden palkkoja, säädetään tuomareiden palkankorotuksesta, joka tulee korottamaan heidän palkkansa 3–5-kertaiseksi keskimääräiseen palkkaan verrattuna.

2.3.1.6. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Ehkäistään ja torjutaan korruptiota kaikilla tasoilla ja kaikilla aloilla.*

Ks. edellä mainittu viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys.

- *Toteutetaan korruption vastaisia toimia kiireellisesti kaikilla aloilla, myös suhteessa laajempiin oikeusvaltion liittyviin näkökohtiin. Kansallisilla viranomaisilla olisi oltava valmiudet torjua korruptiota kaikilla tasoilla (keskus-, alue-, paikallis- ja alakohtaisella tasolla); erityistä huomiota olisi kiinnitettävä lainvalvonta- ja tulliviranomaisiin.*

Sisäasiainministeriön yhteyteen perustettiin maaliskuussa 2013 sisäisen turvallisuuden ja korruption torjunnan yksikkö. Yksikkö on riippumaton viranomainen, joka kuuluu sisäasiainministeriön alaisuuteen. Se suorittaa erityisiä tutkintatoimia ja sillä on riittävät valmiudet torjua ja valvoa korruption liittyviä ilmiöitä sekä keskus- että paikallistasolla. Yksikön henkilöstöä lisättiin 18 henkilöstä 111:een henkilöön vuonna 2013. Lisäksi hallitus hyväksyi lakiluonnoksen poliisin ammatillisen luotettavuuden testaamisesta, ja se on nyt parlamentin käsiteltävänä. Laissa vahvistetaan menettelyt, menetelmät, keinot ja tekniikat poliisin ammatillisen luotettavuuden testaamiseksi, mukaan lukien keinot, joilla voidaan havaita, arvioida ja poistaa heikkouksia sekä korruptiota tai muuta laitonta toimintaa koskevia riskejä. Sisäasiainministeriön ja kansallisen korruption vastaisen keskuksen välistä yhteistyösopimusta laaditaan parhaillaan.

Sisäisen turvallisuuden ja korruption torjunnan yksikkö tutkii korruptiotapauksia koskevia kanteluita ympäri vuorokauden, minkä ansiosta se voi toimia heti paikan päällä, myös viikonloppuisin. Näin korruption ehkäisytoimet tehostuvat ja riskien toteutumista seurataan. Osoituksena kyseisen politiikan tehokkuudesta oli se, että vuoden 2013 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana sovellettiin kurinpitomenettelyä 233:een sisäasiainministeriön työntekijään, kun määrä vuoden 2012 kuuden ensimmäisen kuukauden aikana oli 424.

2.3.1.7. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys – Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäiseminen

- **Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevan lainsäädännön ja strategian täytäntöönpano sekä niihin liittyvän rikoksella saatujen varojen**

menetetyksi tuomitsemista koskevan lainsäädännön täytäntöönpano (myös rajat ylittävää rikollisuutta koskevien näkökohtien osalta)

Parlamentti hyväksyi 6. kesäkuuta 2013 rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskevan kansallisen strategian vuosiksi 2013–2017 sekä toimintasuunnitelman, jolla pannaan täytäntöön kyseinen viiden vuoden strategia siten, että voidaan kehittää tehokas rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva järjestelmä. Toimintasuunnitelmassa vahvistetaan toteutettavat toimenpiteet, määräaika, vastuulliset viranomaiset ja seurantaindikaattorit. Näin ollen Moldovan tasavallan tavoitteena on myös noudattaa rahanpesunvastaisen toimintaryhmän (Financial Action Task Force, FATF) rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevia vaatimuksia ja joulukuussa 2012 annetussa rahanpesun vastaisia toimenpiteitä arvioivan Euroopan neuvoston asiantuntijakomitean (Moneyval) neljännessä arviointikertomuksessa esitettyjä suosituksia.

Moldovan tasavalta ilmoitti, että vuonna 2013 toteutettiin kokonaan seitsemän toimintasuunnitelmaan sisältyvää toimenpidettä ja että neljän toimenpiteen toteuttaminen oli käynnissä. Moldovan tasavaltaa kannustetaan jatkamaan toimintasuunnitelmansa täytäntöönpanoa. Kun otetaan huomioon, että strategiassa ja toimintasuunnitelmassa viitataan edelleen rahanpesunvastaisen toimintaryhmän vuoden 2003 40+9-suositukseen, Moldovan tasavaltaa kehoitetaan myös saattamaan ajan tasalle rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat lait ja asetukset ottaen huomioon rahanpesunvastaisen toimintaryhmän helmikuussa 2012 hyväksymät tarkistettut suositukset. Kun Moldovan tasavalta valvoo edistymistään, sen olisi otettava huomioon määrällisten näkökohtien lisäksi myös laadulliset näkökohdat.

Lainsäädäntötoimenpiteiden osalta Moldovan tasavalta laati muun muassa lakiehdotuksen, joka koskee ilmoitusvelvollisten yksiköiden tekemistä rikkomuksista johtuvia seuraamuksia sekä rangaistusvaltuuksia, rahanpesunvastaisen toimintaryhmän suosituksen 17 noudattamiseksi. Kyseiset muutosehdotukset hallinnollisista rikkomuksista annetun lain 291 artiklaan näyttävät kattavan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevassa lainsäädännössä asetettujen velvoitteiden kaikki mahdolliset rikkomiset. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevassa seuraamusjärjestelmässä on vielä joitakin puutteita, mihin on syynä se, että on olemassa rajoitettu määrä rikkomuksia, joista voidaan määrätä seuraamuksia, ja se, että on epäselvyyttä siitä, mitkä valvontaviranomaiset voivat käyttää rangaistusvaltuuksia. Näin ollen Moldovan tasavallan suositellaan tekemän ehdotetut muutokset mahdollisimman pian.

Myöhemmin tehtävän assosiaatiosopimuksen mukaisten sitoumusten yhteydessä Moldovan tasavallan on varmistettava EU:n sääntöjen asteittainen soveltaminen pääoman vapaaseen liikkuvuuteen³¹, mikä merkitsee myös ulkomaan valuutan tuonnin ja viennin vapauttamista. Tämä tarkoittaa voimassa olevien rajoitusten poistamista ulkomaan valuutan tuonnin ja viennin osalta.

Moldovan tasavallan mukaan rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan lainsäädännön tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi toteutettiin seuraavat täytäntöönpanotoimet: tammi–elokuussa 2013 tarkastettiin viran puolesta paikan päällä 235 valuutanvaihtotoimistoa, 48 pankkialan ulkopuolisille rahoitusmarkkinoille osallistuvaa ammattitoimijaa ja seitsemän pankkia. Suurimmat rikkomukset olivat rahanpesun ehkäisyä ja torjuntaa koskevien institutionaalisten ohjelmien osittainen täytäntöönpano tai niiden täytäntöön panematta jättäminen ja epäilyttävistä rahansiirroista ilmoittamatta jättäminen. Vuonna 2013 rahanpesun ehkäisemistä ja torjuntaa käsittelevä virasto esitti 37:ää tapausta

³¹ Perustamissopimuksen 67 artiklan täytäntöönpanosta 24 päivänä kesäkuuta 1988 annetun neuvoston direktiivin 88/361/ETY liite 1.

koskevat tiedot korruption torjuntaa käsittelevän syyttäjänviraston viranomaisille ja kansalliselle korruption vastaiselle keskukselle. Tämän seurauksena käynnistettiin rikosoikeudellinen käsittely 20 asiassa, joista 15 liittyi rahanpesurikoksiin.

2.3.1.8. Vaikutusten arvioinnissa esitetyt suositukset

- *Varojen menetetyksi tuomitsemista koskevista menettelyistä on sovittava Moldovan viranomaisten kanssa, jotta olisi mahdollista saada takaisin varastettu omaisuus tai siitä saatu voitto ja pienentää järjestäytyneiden rikollisryhmien taloudellista vahvuutta ja siten helpottaa niiden hajottamista.*

Moldovan tasavalta ilmoitti, että laki rikoslain 243 ja 106 pykälän ja rikosprosessilain 206 pykälän muuttamisesta ja täydentämisestä torjuntatoimien tehostamiseksi ja menetetyksi tuomitsemista koskevien sääntöjen optimoimiseksi on parhaillaan laadittavana ja että se esitetään parlamentille hyväksyttäväksi vuoden loppuun mennessä.

Moldovan tasavallan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimet antoivat tammi–heinäkuussa 2013 yhdeksän tuomiota, joilla rikoksissa käytetyt tai niistä saadut tavarat/tulot tuomittiin menetetyksi ja siirrettiin valtiolle. Seitsemässä erittäin laajassa salakuljetustapauksessa ja kahdessa raskauttavissa olosuhteissa tehdyssä varkaustapauksessa takavarikoitujen tavaroiden kokonaisarvo oli 1 984 047 Moldovan leuta. Saman ajanjakson aikana muutoksenhakutuomioistuimet antoivat yhdeksän päätöstä, joiden osalta tavaroiden lopullinen arvo oli 688 309 Moldovan leuta.

2.3.1.9. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys – Huumeidentorjuntaa koskevan politiikan täytäntöönpano

- **Kansallisen huumeidentorjuntastrategian ja siihen liittyvän toimintasuunnitelman täytäntöönpano, huumausaineiden takavarikkoja ja niihin liittyviä henkilöitä koskevien tietojen asettaminen saataville rajanylityspaikoilla, huumausaineiden väärinkäytön torjunnan alan keskeisten kansainvälisten elinten kanssa tehtävän yhteistyön ja tietojenvaihdon kehittäminen edelleen**

Sisäasiainministeriön uudistuksen jälkeen (ks. edellä asiakokonaisuus 3 / aihe 1 – Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys) poliisin keskushallinnon huumausaineiden vastainen osasto organisoitiin uudelleen maaliskuussa 2013. Samaan aikaan perustettiin maan pohjois- ja eteläosiin huumeidentorjuntatoimistot ja huumausaineiden vastaiseen yksikköön kaksi lisäyksikköä: psykotrooppisten aineiden ja niiden lähtöaineiden laittoman kaupan torjuntaa käsittelevä yksikkö ja analysointi- ja suunnitteluyksikkö. Huumausaineiden vastaisen yksikön henkilöstömäärä kasvoi 27:ään. Huumausaineiden torjuntaan osallistuvan henkilöstön koulutusta jatkettiin vuonna 2013, samoin järjestettiin tiedotustoimia. Ministeriön vuoden 2014 talousarvioon sisältyy 30 miljoonan Moldovan leun määräraha huumeiden torjunnassa käytettävien erityisvälineiden hankintaa varten.

Vuonna 2013 tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettiin 609 huumeisiin liittyvää rikosasiaa (luku saman ajanjakson aikana vuonna 2012 oli 865). Kyseisen ajanjakson aikana ilmi tullesiiin rikoksiin liittyen takavarikoitiin 85 kiloa huumeita (vuonna 2012 luku oli 171 kiloa), joista 62 kiloa oli marihuanaa (vuonna 2012 luku oli 78 kiloa) sekä 116 795 kannabiskasvia (vuonna 2012 luku oli 136 491) ja 17 971 unikkokasvia (vuonna 2012 luku oli 10 598). Oikeuden eteen tuotujen, huumeisiin liittyvien rikosten määrä on vähentynyt, koska tietyt huumeisiin liittyvät rikkomukset on dekriminialisoitu ja koska poliisi on keskittynyt tapauksiin, joissa takavarikoidut määrät ovat suuria. Vuonna 2013 järjestettiin useita erityisoperaatioita: marihuanan kotimaista viljelyä torjuva ”Opium-Poppy” -operaatio (MAC)

ja huumausaineiden, narkoottisten aineiden ja niiden lähtöaineiden salakuljetusta Moldovan tasavallan ja Ukrainan välisellä rajalla torjuva ”Ovidiu”-operaatio, jonka organisoivat EUBAM.

Yhteistyötä ja tietojenvaihtoa jatkettiin alan kansainvälisten elinten kanssa, mukaan lukien Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen ja Euroopan neuvoston Pompidou-ryhmän kanssa.

Kumppanuustoimintaa kansalaisyhteiskunnan kanssa kehitettiin edelleen myös yhteistyössä kansainvälisten järjestöjen kanssa, ja kansalaisjärjestöt osallistuivat enemmän huumausaineiden torjuntatoimiin ja huumeriippuvuuden hoitoon. Poliisin keskushallinnon, sisäasiainministeriön ja kansalaisjärjestö UOHR:n (Hiv:n ehkäisy ja haittojen vähentäminen) välinen yhteistyöpöytäkirja allekirjoitettiin 2. heinäkuuta 2013. Soros-säätiö jatkoi haittojen vähentämistoimien rahoittamista Moldovan tasavallassa. Pompidou-ryhmä ja kansalaisjärjestö ”Innovatiivisia hankkeita vankiloissa” järjestivät huumausaineiden vastaisen yksikön työntekijöille koulutuskurssin poliisin huostassa olevien huumeiden väärinkäyttäjien hoidosta ja huumeiden haittojen vähentämisestä.

- **YK:n ja Euroopan neuvoston asiaan liittyvien yleissopimusten sekä GRECON suositusten täytäntöönpano edellä mainituilla aloilla**

Moldovan tasavalta on aloittanut kansallisen prosessin Lanzaroten yleissopimuksen täytäntöönpanoa koskevan yleisen ja temaattisen kyselylomakkeen täyttämiseksi. Kyselylomake olisi esitettävä Lanzaroten komitealle tammikuussa 2014.

Vuonna 2013 Moldovan tasavalta tiedotti GRECOLle määräajoin korruption ehkäisyssä ja torjunnassa tapahtuneesta edistyksestä sekä kansallista korruption vastaista keskusta koskevan uudistuksen tärkeimmistä tuloksista. Samaan aikaan Moldovan tasavalta on pannut täysimääräisesti täytäntöön toista arviointikierrosta koskevat GRECON suositukset. GRECON 59. täysistunnossa 18.–22. maaliskuuta 2013 keskusteltiin GRECON kolmannella arviointikierroksella laaditusta Moldovan tasavaltaa koskevasta kertomuksesta ja hyväksyttiin se. Kertomus julkaistiin 4. huhtikuuta 2013. GRECON seuraava Moldovan tasavaltaa koskeva kertomus julkaistaan syyskuuhun 2014 mennessä.

Keskusvaalilautakunta asetti työryhmän tarkistamaan ja muuttamaan poliittisten puolueiden ja vaalikampanjoiden rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä GRECON suositusten täytäntöönpanon varmistamiseksi. Hallitus hyväksyi lakiluonnoksen 19. kesäkuuta 2013, ja parlamentti hyväksyi lain lokakuussa 2013. Uusi menettely poliittisten puolueiden rahoittamiseksi otetaan käyttöön vuonna 2017.

2.3.2. Asiakokonaisuus 3 / aihe 2 – Rikosoikeudellinen yhteistyö

2.3.2.1. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset

- **Rikosoikeudellista yhteistyötä koskevien kansainvälisten yleissopimusten (erityisesti Euroopan neuvoston yleissopimusten) täytäntöönpano**

Moldovan viranomaiset jatkoivat kansainvälistä yhteistyötä rikosasioissa monin eri tavoin. Moldovan tasavalta ratifioi 8. elokuuta 2013 Euroopan neuvoston yleissopimukseen oikeusavusta rikosasioissa liitetyn toisen, 8. marraskuuta 2001 allekirjoitetun lisäpöytäkirjan. Lainsäädännön, mukaan luettuna Euroopan neuvoston rikosoikeudellisia asioita koskevien yleissopimusten, täytäntöönpanon osalta molemmat keskusviranomaiset eli valtakunnansyyttäjänvirasto ja oikeusministeriö jatkoivat lukuisten asioiden käsittelyä kolmansien maiden ja EU:n jäsenvaltioiden kanssa, mutta pääasiassa muiden kolmansien maiden kanssa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto käsitteli vuoden 2013 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana seuraavia asioita (kokonaismäärät):

- **Luovuttaminen:** 180 lähtenyt pyyntöä ja 14 saapunutta pyyntöä. Ainoastaan yksi saapunut pyyntö evättiin, koska henkilöllä oli Moldovan kansalaisuus.
- **Oikeusapupyynnöt:** 250 lähtenyt pyyntöä ja 420 saapunutta pyyntöä. 32 saapunutta pyyntöä evättiin lähinnä menettelyllisistä syistä (pyyntöjä ei ollut tehty keskusviranomaisten välityksellä).
- **Rikosasian käsittely:** 17 lähtenyt pyyntöä asioiden siirrosta ja 19 saapunutta pyyntöä asioiden käsittelyn haltuun ottamisesta.

Oikeusministeriö käsitteli vuoden 2013 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana seuraavia asioita (kokonaismäärät):

- **Luovuttaminen:** 73 lähtenyt pyyntöä ja 2 saapunutta pyyntöä.
- **Oikeusapupyynnöt:** kahdeksan lähtenyt pyyntöä ja 238 saapunutta pyyntöä.
- **Rikosasioiden käsittely:** ei yhtään lähtenyt pyyntöä asioiden siirrosta ja kolme saapunutta pyyntöä asioiden käsittelyn haltuun ottamisesta.
- Lisäksi oikeusministeriö käsitteli alaansa liittyvän toimivallan mukaisesti 17 pyyntöä **rikosoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanosta (yhdeksän lähtenyt pyyntöä ja kahdeksan saapunutta pyyntöä)** ja 73 pyyntöä **tuomittujen henkilöiden siirrosta**.
- Oikeusministeriön alaisuuteen kuuluvia asioita koskevia pyyntöjä ei evätty.

Rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä koskevat tilastot ovat parantuneet heinäkuusta 2013 alkaen valtakunnansyyttäjänviraston osalta ja huhtikuusta 2013 alkaen oikeusministeriön osalta. Molemmat elimet toimittavat kuukausittaisen raportin ja käyttävät yhteistä luetteloa parametreista, joihin kuuluvat sellaiset kriteerit kuten pyynnön esittänyt ja pyynnön vastaanottanut valtio, rikkomuksen luokka ja käsittelyn ajankohta.

Koulutuksen osalta voidaan todeta, että rikosoikeuden alalla tehtävää oikeudellista yhteistyötä ja keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen käsittelymenetelmien yhdenmukaistamiseksi alueellisille ja erikoistuneille syyttäjille, tuomareille ja muille lainvalvontaviranomaisille jaettiin joulukuussa 2012 tuomareille ja syyttäjille tarkoitettu kansainvälinen oikeusapukäsikirja. Sekä syyttäjät että tuomarit osallistuivat koulutukseen ja seminaareihin kansainvälisellä ja kansallisella tasolla, muun muassa useisiin oikeusalan kansallisen instituutin järjestämiin koulutustilaisuuksiin.

- **EU:n jäsenvaltioiden kanssa tehtävän tuomarien ja syyttäjien rikosoikeudellisen yhteistyön toimivuuden korkea taso**

Moldovan tasavallan viranomaiset jatkoivat EU:n jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön tehokkuuden varmistamista. Oikeusministeriö ja erityisesti valtakunnansyyttäjänvirasto jatkoivat monien sellaisten asioiden käsittelyä, jotka liittyivät jäsenvaltioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Valtakunnansyyttäjänvirasto käsitteli vuosina 2009–2013 asioita suurimmalta osaltaan yhteistyössä seuraavien maiden kanssa: Romania, Italia, Bulgaria, Unkari, Tšekki, Saksa, Itävalta, Belgia, Puola ja Slovenia. Vähäisemmässä määrin asioita käsiteltiin seuraavien kanssa: Alankomaat, Ranska, Kreikka, Espanja, Latvia, Liettua, Viro ja Irlanti.

Vuoden 2013 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana valtakunnansyyttäjänvirasto käsitteli seuraavia asioita (EU:n jäsenvaltioiden kanssa):

- **Luovuttaminen:** kuusi lähtenyt pyyntö ja yksi saapunut pyyntö. Luovuttamista koskevia pyyntöjä ei evätty. Suurin osa asioista käsiteltiin seuraavien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Itävalta, Bulgaria, Ranska, Saksa, Italia ja Romania.
- **Oikeusapupyynnöt:** 124 lähtenyt pyyntö ja 147 saapunut pyyntö. Kolme saapunut pyyntöä evättiin lähinnä menettelyllisistä syistä (pyyntöjä ei ollut tehty keskusviranomaisten välityksellä). Suurin osa asioista käsiteltiin seuraavien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Romania, Saksa, Italia, Unkari, Itävalta ja Bulgaria.
- **Rikosasioiden käsittely:** kaksi lähtenyt pyyntö asioiden siirrosta ja kymmenen saapunut pyyntö asioiden käsittelyn haltuun ottamisesta. Suurin osa asioista käsiteltiin seuraavien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Italia, Slovenia, Bulgaria ja Tšekki.

Oikeusministeriö käsiteli vuosina 2012–2013 asioita suurimmalta osaltaan yhteistyössä seuraavien maiden kanssa: Romania, Portugali, Unkari, Bulgaria ja Tšekki. Vähäisemmässä määrin asioita käsiteltiin seuraavien kanssa: Italia, Saksa, Puola ja Kreikka.

Vuoden 2013 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana oikeusministeriö käsiteli seuraavia asioita (EU:n jäsenvaltioiden kanssa):

- **Luovuttaminen:** kuusi lähtenyt pyyntö ja yksi saapunut pyyntö. Suurin osa asioista käsiteltiin seuraavien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Italia, Puola ja Irlanti.
- **Oikeusapupyynnöt:** yksi lähtenyt pyyntö ja 140 saapunut pyyntö. Suurin osa asioista käsiteltiin seuraavien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Romania, Portugali ja Unkari.
- **Rikosasioiden käsittely:** ei yhtään lähtenyt pyyntö asioiden siirrosta eikä yhtään saapunut pyyntö asioiden käsittelyn haltuun ottamisesta.
- Lisäksi oikeusministeriö käsiteli alaansa liittyvän toimivallan mukaisesti yhdeksän pyyntöä **rikosoikeudellisten tuomioiden täytäntöönpanosta**. Suurin osa asioista käsiteltiin seuraavien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Romania ja Portugali. Oikeusministeriö käsiteli myös kahdeksan pyyntöä **tuomittujen henkilöiden siirrosta** seuraavien EU:n jäsenvaltioiden kanssa: Saksa, Tšekki, Espanja, Romania, Itävalta, Belgia ja Italia.

• Operatiivisen yhteistyösopimuksen tekeminen Eurojustin kanssa

Eurojust esitti onnistuneiden neuvottelujen päätteeksi lokakuussa 2013 Moldovan tasavallalle yhteistyösopimusluonnoksen tekstin, jonka Moldovan viranomaiset ovat sittemmin hyväksyneet. Sopimuksen allekirjoittamisprosessin seuraavan vaiheen toteuttavat Eurojust ja neuvosto Eurojust-päätöksen mukaisesti. Eurojust antaa sopimuksen yhteisen valvontaviranomaisen tarkasteltavaksi marraskuussa 2013, ja heti kun yhteisen valvontaviranomaisen myönteinen lausunto on saatu, sopimus otetaan Eurojustin kollegion käsiteltäväksi. Tämän jälkeen se toimitetaan neuvoston hyväksyttäväksi Eurojust-päätöksen 26 a artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Tässä yhteydessä on tärkeää mainita, että Moldovan hallitus hyväksyi syyskuussa lakiluonnoksen yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevaa yleissopimusta koskevista lausunnoista. Laki toimitettiin parlamentille, jotta se voitaisiin hyväksyä marraskuussa 2013 (ks. jäljempänä asiakokonaisuus 3 / aihe 4 – Viisumivapautta koskevan toimintasuosittelun edellytys).

2.3.2.2. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Vahvistetaan oikeuslaitosta, mukaan lukien oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa, ja erityisesti keskinäistä oikeusapua.*

Oikeuslaitoksen uudistamisstrategia vuosiksi 2011–2016 ja siihen liittyvä toimintasuunnitelma hyväksyttiin helmikuussa 2012 ja niitä pannaan parhaillaan täytäntöön. Vuosina 2012–2013 hyväksyttiin mittavia oikeuslaitoksen uudistamiseen tarkoitettuja lainsäädäntöpaketteja. Helmikuussa 2013 oikeusministeriö antoi ensimmäisen vuosikertomuksen strategian täytäntöönpanosta³²: niistä 157 toimesta, jotka oli tarkoitus toteuttaa vuoden 2012 loppuun mennessä, 87 (56 prosenttia) oli toteutettu kokonaan ja 49 (31 prosenttia) osittain; 21:tä (13 prosenttia) ei ollut toteutettu. Työryhmä laatii parhaillaan lakiluonnosta, jolla muutetaan huomattavasti syyttäjänvirastoa koskevaa lakia vuodelta 2008. Asiaa koskevat julkiset keskustelut on tarkoitus aloittaa marraskuussa 2013.

Vuodesta 2013 alkaen toimintasuunnitelman täytäntöönpanokustannukset sisältyvät vuosien 2013–2015 ja 2014–2016 keskipitkän aikavälin talousarviokehyksiin. Oikeuslaitosta koskeva vuoden 2014 vuotuinen talousarvio, joka kattaa prosessiin osallistuvien sidosryhmien kaikki yksittäiset talousarviot, nousi 59,6 prosenttia vuoteen 2013 verrattuna. EU:n ja Moldovan tasavallan välisessä rahoitus sopimuksessa, joka allekirjoitettiin 14. kesäkuuta 2013, myönnetään 60 000 000 euroa oikeusalan uudistuksen tukemiseksi: 58 200 000 euroa talousarviotukena ja 1 800 000 täydentävänä tukena.

2.3.3. Asiakokonaisuus 3 / aihe 3 – Lainvalvontayhteistyö

2.3.3.1. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset

- **Lainvalvontaviranomaisten yksiköiden operatiivisten ja erityistutkintavalmiuksien korkea taso ja niiden johdonmukainen ja tehokas käyttö rajatylittävän rikollisuuden torjuntaan**

Sisäasiainministeriön erityistarkastuksia tekevät viranomaiset toimivat täydessä yhteistyössä valtakunnansyyttäjänviraston kanssa yksikkötasolla ja menettelyjen tasolla. Poliisin keskushallinnon ja valtakunnansyyttäjänviraston välinen kokous erityistutkintatoimia koskevista haasteista ja ongelmista pidettiin 7. elokuuta 2013, jolloin myös annettiin suosituksia. Oikeusalan kansallinen instituutti järjesti yhteistyössä valtakunnansyyttäjänviraston kanssa toukokuussa 2013 seminaarin erityistutkintatoimista sekä seminaarin erityistutkintatoimien perusteista ja niitä koskevista lupamenettelyistä.

Saksan hallitus lahjoitti vuonna 2013 uutta laitteistoa – digitaalikameroita ja erityisiä rikospaikkatutkintavälineitä. Tulevat tarpeet katetaan valtion talousarviosta ja eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen vuoden 2011 kokonaisvaltaisesta instituutioiden kehittämisohjelmasta (ks. viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytys tämän kertomuksen sivulla 14). Teknisen avun ohjelman (TAIEX) kautta järjestettiin kesäkuussa 2013 itävaltalaisen oikeusgenetiikan asiantuntijoiden vierailu, jossa käsiteltiin DNA:n käyttöä tutkimuksissa ja oikeudenkäynneissä. Asiantuntijavierailun jälkeen järjestettiin syys–lokakuussa 2013 kolmelle työryhmän jäsenelle opintomatka Itävaltaan. Tarkoituksena oli tutustua DNA:n käyttöä tutkimuksissa ja oikeudenkäynneissä koskeviin parhaisiin eurooppalaisiin käytäntöihin.

Vuoden 2013 aikana sisäasiainministeriön erikoisyksikkö on käyttänyt erityisiä tutkintavalmiuksiaan ja toteuttanut useita korkean tason operaatioita rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi. Rikollisjärjestönsä lakeja noudattavan kahden ammattirikollisen

³² http://justice.gov.md/public/files/RAPORT_implementare_PAI_SRSJ_eng_red.04.03.13.pdf

(”thieves in law”), jotka tunnetaan nimillä ”Kiinalainen” ja ”Pomo”, toimet dokumentoitiin ja heidät pidätettiin ensiksi mainitun osalta elokuussa 2013 ja toiseksi mainitun osalta syyskuussa 2013 Italian ja Romanian lainvalvontaviranomaisten kanssa tehdyn yhteistyön ja yhteisten operaatioiden tuloksena. Italia ja Romania käsittelevät Moldovan tekemiä luovuttamispyyntöjä.

- **Asianomaisten kansallisten virastojen ja erityisesti rajavartioiden, poliisin ja tullivirkailijoiden välisen lainvalvontayhteistyön sekä oikeusviranomaisten kanssa tehtävän yhteistyön toimivuuden korkea taso**

Rajapoliisin ja poliisin keskushallinnon välillä allekirjoitettiin kahdenvälinen sopimus 3. heinäkuuta 2013 yleisen järjestyksen ja turvallisuuden aikaansaamiseksi, säilyttämiseksi ja palauttamiseksi. Sopimuksella tehostetaan keskinäistä avunantoa rikosten ja rikkomusten paljastamiseksi ja tutkimiseksi asianomaisten elinten toimivaltuuksien rajoissa sekä yhteisten valvontatoimien ja operaatioiden, kuten valvottujen läpilaskujen, toteuttamista. Lisäksi perustetaan yhteisiä työryhmiä ja yhteisiä liikkuvia yksiköitä, jotka järjestävät ja suorittavat erityisiä riskianalyyskejä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden alalla kansallisella ja alueellisella tasolla.

Järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa koskevien toimien koordinoinnista vastaava kansallinen neuvosto päätti ensimmäisessä kokouksessaan 4. maaliskuuta 2013 seuraavista keskipitkän aikavälin toimista: rikollisryhmien ja -järjestöjen toimintaa koskevan yhteisen tietokannan perustaminen; kansallisen erityisyksikön perustaminen valvomaan jatkuvasti asianmukaisen lainsäädännön täytäntöönpanoa; ja järjestäytyneen rikollisuuden muotojen ja suuntausten tutkiminen ja ratkaisujen ehdottaminen. Kansallinen neuvosto päätti myös, että sisäasiainministeriö ja opetusministeriö käynnistävät yhdessä hankkeen koulutusmateriaalin laatimiseksi järjestäytyneen rikollisuuden riskeistä ja uhkista ja sen kielteisistä vaikutuksista.

- **Lainvalvontayhteistyötä koskevien kahden- ja monenvälisten operatiivisten sopimusten vahvistaminen, myös jakamalla EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten kanssa tärkeitä tietoja oikea-aikaisesti**

Vastaperustettu kansainvälisen poliisiyhteistyön keskus (IPCC) kehittää Moldovan lainvalvontaviranomaisten yhteistyötä seuraavien tahojen kanssa: EU:n jäsenvaltioiden vastaavat viranomaiset, Kaakkois-Euroopan lainvalvontakeskukseen (SELEC), Kaakkois-Euroopan poliisiyhteistyötä koskevaan yleissopimukseen (PCCSEE) ja demokratian ja talouskehityksen järjestöön (GUAM) osallistuvat valtiot, kansainvälisten lainvalvontayhteistyön yksikköjen (ILECU) Länsi-Balkanilla toteutettaviin hankkeisiin osallistujat sekä Interpol ja Europol. Kansainvälinen poliisiyhteistyön keskus soveltaa yhden portin periaatetta, jolloin vältetään tietojen vastaanotto, tarkastelu ja lähettäminen hakijalle useampaan kertaan. Vuonna 2013 SELECin ja GUAMin kanavien kautta käsiteltiin 2 826 asiaa (1 795 Moldovan tasavallan lainvalvontaviranomaisten kanssa, 693 Galatissa sijaitsevan yhteisen yhteyspisteen kanssa, 259 muiden SELECin jäsenvaltioiden ja tarkkailijoiden kanssa sekä 79 GUAM-valtioiden kanssa). 1 428 pyyntöä tutkittiin ja 1 398:aan pyyntöön vastattiin erilaisissa rajat ylittävään rikollisuuteen liittyvissä tapauksissa³³.

³³ 587 henkilötarkastusta, 91 ajoneuvotarkastusta, 11 laittomaan huumausainekauppaan liittyvää tarkastusta, 392 henkilöetsintää, 14 yrityksiä koskevien tietojen tarkistusta, 18 järjestäytyneisiin rikollisryhmiin liittyvää tarkastusta, 143 muuntotyyppeihin rikoksiin liittyvää tarkastusta, 16 oikeusapuun liittyvää tarkastusta ja 24 huumeiden ja tupakan laittomaan kauppaan liittyvää tarkastusta.

Moldovan tasavalta tuki toisessa ILECU-johtajien kokouksessa 9.–12. heinäkuuta 2013 ILECU-verkoston laajentamista kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Moldovan tasavalta osallistuu Itävallan rikospoliisin käynnistämään Kaakkois-Euroopan oikeudellisten periaatteiden vahvistamista ja hyvää hallintotapaa koskevaan alueelliseen hankkeeseen. Se osallistui myös operaatioon ”Musta Poseidon”³⁴, jonka Interpolin pääsihteeristö järjesti 15. toukokuuta – 15. kesäkuuta 2013 välisenä aikana. Tämä oli Itä-Euroopassa toteutettu pitkäaikainen operaatio, jonka kohteena olivat teollis- ja tekijänoikeusrikoksiin liittyvät kansainväliset järjestäytyneet rikollisryhmät.

- **Operatiivisen yhteistyösopimuksen tekeminen Europolin kanssa**

Moldovan tasavallan yhteyshenkilö, joka koordinoi kaikkia molempia osapuolia kiinnostavia rikostapauksia ja tutkimuksia, siirtyi Europoliin 23. heinäkuuta 2013 alkaen. Tämä on merkittävä saavutus ja Moldavian tasavallalle myönnetty poikkeus ennen operatiivisen yhteistyösopimuksen tekemistä. Parhailtaan ovat käynnissä neuvottelut suojatun tietoliikenneverkon perustamista koskevan Moldovan tasavallan ja Europolin yhteisymmärryspöytäkirjan luonnoksesta, ja suunnitteilla on moldovalaisien asiantuntijoiden vierailu Europoliin sekä Euroopan verkkorikostorjuntakeskukseen.

Heinäkuussa 2013 Moldovan tasavalta lähetti vastauksensa Europolin lisäkyselylomakkeeseen, joka koski Moldovan tasavallan tietosuojalainsäädäntöä. Europolin oikeudellisia asioita ja tietosuojaa käsittelevän viraston edustajat vierailivat 28.–31. lokakuuta Moldovan tasavallan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja tietosuojan valvontaviranomaisten luona. Tarvittavista teknisistä vaiheista viimeinen on tietosuojaa koskevan kertomuksen esittäminen. Se olisi toimitettava Europolin hallintoneuvostolle, jonka seuraava kokous pidetään 3. ja 4. joulukuuta. Sen jälkeen kertomus toimitetaan yhteisen valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi. Lopulliset toimet operatiivisen yhteistyösopimuksen virallistamiseksi toteutetaan tulevien viikkojen aikana.

2.3.3.2. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Moldovan ja jäsenvaltioiden viranomaisten välistä yhteistyötä olisi lisättävä, mukaan lukien tietojenvaihto Europolin kanssa.*

Ks. asiakokonaisuus 3 / aihe 3 –Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset. Moldovan tasavalta osallistui SELECin puitteissa seuraaviin toimiin: kuljetuksiin liittyviä rikoksia käsittelevän työryhmän kymmenes kokous (10. huhtikuuta 2013), Bukarest, Romania; ympäristörikoksia ja konttien turvallisuutta käsittelevän työryhmän kolmas kokous (24. ja 25. huhtikuuta 2013), Bukarest, Romania; huumekaupan torjuntaa käsittelevän työryhmän kokous (21. ja 22. toukokuuta 2013), Bukarest, Romania; SELEC-neuvoston kuudes kokous (28. toukokuuta 2013), Bukarest, Romania; petosten ja salakuljetuksen torjuntaa käsittelevän työryhmän 13. kokous (6. kesäkuuta 2013), Bukarest, Romania; Kaakkois-Euroopan järjestäytyneen rikollisuuden uhkaa vuonna 2013 koskevan analyysiraportin laatimista käsittelevän asiantuntijaryhmän kokous (26. kesäkuuta 2013), Bukarest, Romania; ja väärennettyjen tuotteiden torjuntaa ja tekijänoikeussuojaa koskeva operaatio ”Troijan hevonen III” (11.–22. maaliskuuta 2013).

- *Moldovan viranomaisten ja EU:n jäsenvaltioiden viranomaisten välistä yhteistyötä uhrien suojelun ja avustamisen alalla olisi tehostettava, mukaan lukien ihmiskaupan uhrien tunnistaminen ja neuvominen ja heidän turvallinen paluunsa.*

³⁴ Operaatioon sisältyi Moldovan tasavallan alueella 19 toimenpidettä (lentoasemalla, maarajojen ylityspaikoilla, markkinoilla, jne.), joissa teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia havaittiin. Lopullisia tuloksia ei ole vielä julkistettu.

Huhtikuussa 2013 sovittiin, että ihmiskaupan torjuntakeskus yhdistetään ihmiskaupan torjuntaa koskevaan Interpolin tietokantaan. Lisäksi Interpolin avulla aloitettiin yhteistyö Yhdistyneiden arabiemiirikuntien kanssa ihmiskaupan torjumiseksi, ja nimettiin yhteyspisteet ja yhteyshenkilöt.

Vuoden 2013 seitsemän ensimmäisen kuukauden aikana 31 poliisia ihmiskaupan torjuntakeskuksesta ja ihmiskaupan torjuntaa käsittelevistä aluetoimistoista osallistui kymmeneen koulutusseminaariin, jotka olivat kestoaltaan yhteensä 384 tuntia. Henkilöstö sai tietoja Romanian, Itävallan, Belgian ja Liettuan hyvistä käytännöistä, jotka liittyvät ennakoivaa rikostutkintaa tukevien tietojärjestelmien suunnitteluun ja ylläpitämiseen.

Joulukuun 5. päivänä 2012 hyväksytyn kansallista viitetietojärjestelmää koskevan strategian täytäntöönpanoa jatkettiin. Monialaiset työryhmät, jotka perustettiin kansalliseen viitetietojärjestelmään perustuvien operaatioiden koordinoimiseksi paikallishallinnossa, ovat täysin toimintakykyisiä.

- *Europolin johdolla ja tarvittaessa Interpolin kanavien tuella olisi laadittava säännöllisesti uhkakuva-arvioita ja kehitettävä tietojenvaihtoa vakavista rikoksista. Vertailevia tietoja rikoksista olisi kerättävä yhteisesti määriteltujen indikaattoreiden mukaisesti.*

Ks. asiakokonaisuus 3 / aihe 3 –Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset.

Kansainvälisen poliisiyhteistyön keskuksella on pääsy seuraaviin Moldovan tasavallan lainvalvontaviranomaisten käyttämiin Interpolin tietokantoihin: varastetut/kadonneet matkustusasiakirjat; varastetut moottoriajoneuvot; kansainvälisesti etsintäkuulutettujen henkilöiden tietokanta; varastetut hallinnolliset asiakirjat; ja lasten seksuaalista hyväksikäyttöä koskevien kuvien tietokanta. Tiedonsaantia on rajoitettu, ja sen voi myöntää ainoastaan pääsihteeristö.

Vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla Interpolin kansallinen keskustuimisto käsitteli 14 350 asiakirjaa: 6 733 saapuvaa ja 7 617 lähtevää. Aluetoimistojen pyynnöstä 189 henkilöä etsintäkuulutettiin kansainvälisesti (125 henkilöä pidätystä ja luovuttamista varten, 49 henkilöä paikallistamista varten, 4 etsittyä ulkomaalaista ja 11 kadonnutta henkilöä). Toimivaltaisilta viranomaisilta saatujen kansainvälisten etsintäkuulutuspyyntöjen johdosta 40 henkilöä pidätettiin ja 16 henkilöä luovutettiin Interpolin jäsenvaltioista (kahdeksan Italiasta ja yksi kustakin seuraavasta maasta: Bulgaria, Portugali, Belgia, Espanja, Albania, Itävalta, Tšekki ja Unkari).

- *Parhaiden käytäntöjen vaihtoa ja lainvalvontaviranomaisten koulutusta olisi vahvistettava.*

Ks. asiakokonaisuus 3 / aihe 3 –Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset.

2.3.4. Asiakokonaisuus 3 / aihe 4 – Tietosuoja

- **Henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön täytäntöönpano; riippumattoman tietosuojaviranomaisen tehokkaan toiminnan varmistaminen myös myöntämällä siihen tarvittavat taloudelliset ja henkilöresurssit**

Moldovan tasavalta oli vuonna 2013 hyvin aktiivinen oikeudellisen ja poliittisen kehityksen lujittamisessa ottaen huomioon myös eurooppalaisessa sääntelykehityksessä tapahtunut kehitys. Hallitus hyväksyi 4. syyskuuta 2013 lakiluonnoksen yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevaa yleissopimusta koskevista lausunnoista ja toimitti sen parlamentin hyväksyttäväksi (ks. myös edellä asiakokonaisuus 3 / aihe 2). Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytysten lisäksi parlamentti hyväksyi lokakuussa 2013 vuosia 2013–2018 koskevan tietosuojastrategian ja sen täytäntöönpanoa

koskevan toimintasuunnitelman. Lisäksi tietosuojakeskus laati ohjeet henkilötietojen käsittelystä poliisin toiminnassa ja vaalimenettelyssä. Lääketieteen, koulutuksen ja pankkialan suuntaviivojen laatiminen on meneillään. Parlamentissa keskustellaan parhaillaan lakiluonnoksesta sähköistä viestintää koskevan lain muuttamiseksi, ja se on määrä hyväksyä marraskuussa.

Tietosuojakeskus jatkoi aktiivista toimintaa eri aloilla:

Ajanjakso	Säädös- luonnoksia koskevien kuulemisten määrä	Tarkasteltujen vetoomusten määrä	Yleisen tietoisuuden lisäämistä koskevien toimien määrä	Tuomioistuin- käsittelyyn osallistuminen	Suoritettujen tarkastusten määrä	Keskuksen vireillepanemat rikosoikeudelliset menettelyt/ menettelyt hallinto- tuomioistuimessa
Vuosi 2011	35	90	63	0	46	0
Vuosi 2012	41	214	85	35	82	4/6
Vuosi 2013 (1.1.–30.6.)	27	171	70	23	71	9/0

Lainvalvontaviranomaisten suorittaman henkilötietojen käsittelyn osalta laaditaan parhaillaan erityisiä suuntaviivoja. Vuoden 2013 ensimmäisellä puoliskolla ylimmän oikeusasteen tuomioistuin antoi kuusi päätöstä keskuksen vireille panemien muutoksenhakuasioiden johdosta. Päätöksillä selvennettiin menettelyjä lainvalvontaviranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä koskevien tietojen luokittelemiseksi.

Tietosuojakeskus jatkoi aktiivisesti tietosuojakysymyksistä tiedottamista myös sähköisen viestinnän alalla. Keskuksen edustajat ovat osallistuneet ja osallistuvat edelleen säännöllisesti sähköistä viestintää käsitteleviin ohjelmiin tiedostusvälineissä. Keskusta kuullaan myös valmisteltaessa lainsäädäntöä, joka liittyy henkilötietojen suojaan sähköisen viestinnän alalla. Lisäksi kaikki yleistä tietoisuutta lisäävät tiedot ovat saatavilla keskuksen verkkosivuilla.

Keskuksella on asianmukaiset rahoitusvarat: sen talousarvio vuodelle 2013 on 2 975 300 Moldovan leuta ja sillä on 21 pysyvää virkaa, joista 19 on täytetty. Keskuksen tarkastusryhmälle toimitettiin tänä vuonna sen logististen valmiuksien vahvistamiseksi kuljetusvälineitä sekä teknisiä laitteita rikkomistapausten dokumentointia varten ja sen tarkistamiseksi, että henkilötietojen turvallisuutta koskevat vaatimukset pannaan täytäntöön rekisterinpitäjien käsitellessä henkilötietoja tietojärjestelmissä. Keskuksen henkilöstölle järjestettiin lisäkoulutuksena kolme TAIEX-opintomatkaa. Ruotsiin tehdyllä matkalla käsiteltiin koulutusta ja alaikäisiä koskevien henkilötietojen keräämistä, Tšekkiin suuntautuneella matkalla käsiteltiin henkilötietojen suoja lehdissä sekä visuaalisissa ja audiovisuaalisissa viestimissä ja Saksaan tehdyllä matkalla käsiteltiin terveyttä koskevien tietojen käsittelyä.

Yleisarvio asiakokonaisuudesta 3

Moldovan tasavalta on onnistunut saattamaan päätökseen suurimman osan sisäasiainministeriön uudistuksista. Ministeriön kaikki yksiköt on organisoitu tehokkaasti uudelleen, ja ne tuottavat tuloksia. Tiedustelu- ja riskianalyysit on sisällytetty operaatioihin. Menetetyksi tuomitsemista koskevia valtuuksia käytetään yhä useammin ja laajemmin. Ihmiskaupan torjuntaa koskevia tietokantoja on parannettu ja uhrien sosiaaliturva on varmistettu. Kaikkien virkamiesten, ja erityisesti korruptiontorjunnan alalla työskentelevien, palkkoja on korotettu huomattavasti. Tämä on mahdollistanut henkilöstötavoitteiden saavuttamisen. Korkean tason korruptiotapauksissa ei vielä ole langettu tuomioita, ja NAC:n johtajan nimittämisprosessista on tehtävä riippumattomampi. Sujuva oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa jäsenvaltioiden kanssa on jatkunut, ja tilastointimenetelmiä on

yhdenmukaistettu. Eurojust toteuttaa parhaillaan toimia yhteistyösopimuksen allekirjoittamiseksi/tekemiseksi ja sen jättämiseksi neuvoston käsiteltäväksi ennen vuoden 2013 loppua. Kansainvälinen poliisiyhteistyö on johtanut tapausten selvittämiseen ja onnistuneisiin operaatioihin, ja kiinteä perusta yhteistyön syventämiselle Ukrainan kanssa on luotu. Europolin operatiivinen yhteistyösopimus saatetaan lopulliseen muotoonsa tulevien kuukausien aikana. Tietosuojakeskus on laajentanut toimivaltaansa ja saavuttanut normaalin työskentelytahtinsa, joten se voi antaa jatkuvaa koulutusta tietoja käsitteleville viranomaisille.

Moldovan tasavalta on täyttänyt asiakokonaisuuden 3 osalta viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset, ja lisäksi on tärkeää todeta, että Moldovan tasavalta toteutti lisätoimia oikeuslaitoksen ja syyttäjänviraston uudistamiseksi myös investoimalla huomattavasti tuomareiden ja syyttäjien koulutukseen.

Moldovan tasavalta on toteuttanut tyydyttävällä tavalla viisumivapautta koskevasta toimintasuunnitelmasta annetun neljännen kertomuksen suosituksissa edellytetyt toimet, ja samalla se on jatkanut tehokkaasti asiaankuuluvan lainsäädännön täytäntöönpanoa. Komissio katsoo, että **Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 3 asetetut toisen vaiheen edellytykset.**

2.4. Asiakokonaisuus 4: Ulkosuhteet ja perusoikeudet

2.4.1. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytykset

- **Sen varmistaminen, että Moldovan kansalaisten ja maassa laillisesti oleskelevien ulkomaalaisten tai kansalaisuudettomien henkilöiden vapaata liikkuvuutta Moldovan tasavallassa ei rajoiteta perusteettomasti esimerkiksi sukupuoleen, rotuun, ihonväriin tai etniseen taikka yhteiskunnalliseen alkuperään, geneettisiin ominaisuuksiin, terveydentilaan (esim. HI-virus/aids-tartuntaan), kieleen, uskontoon tai vakaumukseen, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen vähemmistöön kuulumiseen, varallisuuteen, syntyperään, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvilla syrjivillä toimenpiteillä**

Moldovan tasavallassa rajoitettiin Moldovan kansalaisten ja maassa laillisesti oleskelevien ulkomaalaisten tai kansalaisuudettomien henkilöiden vapaata liikkuvuutta rekisteröintiä ja rekisteristä poistamista koskevien menettelyiden osalta. Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioden virasto pyrki poistamaan kyseiset rajoitukset avaamalla kuusi aluetoimistoa Transnistrian alueen vastaisella hallinnollisella rajalla. Näin niiden ulkomaalaisten rekisteröinti, jotka saapuvat maahan Ukrainan vastaisen rajan keskiosuuden kautta, helpottuu ja tulee johdonmukaisemmaksi.

HI-virusta koskevaan lakiin vuonna 2012 erityisesti maahanmuuttajien, pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeuksien varmistamiseksi tehtyjen muutosten täytäntöönpanoa on jatkettu. Täytäntöönpanotoimiin kuuluvat heikossa asemassa oleviin ryhmiin kohdennettujen ennaltaehkäisytoimien ja vapaaehtoisten testausohjelmien laajentaminen, lääketieteellisen seurannan vahvistaminen niiden henkilöiden osalta, joilla on HI-virus/aids-tartunta (kahdeksassa aluetoimistossa, mukaan luettuina Transnistrian alueen toimistot, ja vankiloissa) ja antiretroviraalihoitoa antavien lääkerikeskusten määrän lisääminen (kyseisissä keskuksissa, mukaan luettuina Transnistrian alueen keskuksat, hoidetaan maksutta 1 185:tä potilasta). Lisäksi hallinnollisista rikkomuksista annettua lakia muutettiin 10. lokakuuta 2013 siten, että HI-viruksen/aidsin testauksesta kieltäytyviin ulkomaalaisiin sovellettavat seuraamukset poistettiin.

- **Kaikilla Moldovan kansalaisilla, mukaan lukien naiset, lapset, vammaiset, vähemmistöihin ja muihin heikossa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvat henkilöt, on tosiasiallinen ja täysimääräinen oikeus saada matkustus- ja henkilöasiakirjoja**

Erityistoimenpiteiden täytäntöönpanoa matkustus- ja henkilöasiakirjojen myöntämiseksi nuorille ja sosiaalisesti heikossa asemassa oleville ryhmille on jatkettu. Helmikuun 18. päivänä 2013 annetun hallituksen asetuksen mukaisesti Moldovan kansalaiset voivat hakea matkustus- ja henkilöasiakirjoja valtion tietoresurssikeskus Registrun kaikilta alueyksiköiltä asuinpaikasta riippumatta. Vammaiset henkilöt on otettu huomioon (liikkuvat asiakirjayksiköt, kotiinkuljetuspalvelut). Registrun testauslaboratorio on myös saanut ISO 17025 -akkreditoinnin ja aloittanut toiminnan raaka-aineiden, lopullisten aineiden ja tuotteiden sekä kasvojen tunnistamisen testaamiseksi. Vuonna 2013 suoritettiin 99 tuotetestausta ja kasvojen tunnistamisen testausta.

Etnisten vähemmistöjen kohderyhmät käyttävät aktiivisesti hyväkseen toimenpiteitä, joilla toteutetaan viranomaisten kotoutumispolitiikkaa monikansaisen moldovalaisen yhteiskunnan muodostamiseksi (kaikista vuoden 2013 kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana myönnettyistä matkustus- ja henkilöasiakirjoista noin 25 prosenttia myönnettiin etnisille vähemmistöille). Transnistrian alueella asuvat Moldovan kansalaiset hakivat edelleen Moldovan matkustus- ja henkilöasiakirjoja 2. kesäkuuta 2000 annetun kansalaisuuslain muutosten täytäntöönpanemisesta 11. heinäkuuta 2013 annetulla hallituksen päätöksellä nro 525 määrättyjen erityisten tunnistamismenettelyjen mukaisesti. Vuoden 2013 heinäkuun lopussa kyseisille henkilöille oli myönnetty 239 758 passia. Lisäksi Transnistrian tosiasiallisten viranomaisten kanssa järjestettiin kahdenvälisiä kokouksia yhtä kansallista tunnistusnumeroa koskevan kysymyksen käsittelemiseksi; kyseistä numeroa käytettäisiin tosiasiallisten viranomaisten myöntämissä syntymätodistuksissa.

- **Syrjinnän vastaisen lainsäädännön ja syrjinnän vastaisen politiikkojen tosiasiallinen täytäntöönpano sekä syrjinnän torjuntaa koskevien YK:n ja Euroopan neuvoston välineiden täytäntöönpano**

Toukokuun 25. päivänä 2012 annettu tasa-arvolaki ja sen täytäntöönpanosäädökset muodostavat syrjinnänvastaisen lainsäädäntökehityksen keskeisen osan. Moldovan viranomaiset vahvistivat 16. huhtikuuta 2013 pidetyssä EU:n ja Moldovan tasavallan välisessä ihmisoikeusvuoropuhelussa olevansa sitoutuneita panemaan kyseisen lain täytäntöön. Tuomareille, asianajajille, lainvalvontaviranomaisille ja yleisölle suunnattuja koulutusohjelmia järjestetään nopeassa tahdissa. Tasa-arvoneuvosto perustettiin pienen viivästyksen jälkeen kesäkuussa 2013, sen puheenjohtaja valittiin 23. heinäkuuta 2013, ja 31. heinäkuuta 2013 sille vahvistettiin 1,8 miljoonan Moldovan leun (112 000 euron) budjetti vuoden loppuun saakka. Ajanjaksolle 2014–2016 on tähän mennessä varattu 3,3 miljoonaa Moldovan leuta. Kyseisen määrän katsotaan vastaavan neuvoston jäsenten Euroopan neuvoston avustuksella laatimassa, vuosia 2014–2016 koskevassa strategisessa suunnitelmassa esitettyjä toimia. Tasa-arvoneuvosto on kokoontunut useasti saadakseen hallintonsa toimintakuntoon, laatinut sisäisiä hallintoasiakirjoja (myös Euroopan neuvoston avustuksella), alkanut kehittää kansainvälisiä yhteyksiä ja käynnistänyt kattavan ihmisoikeuksia ja syrjinnän torjuntaa koskevan lainsäädännön uudelleen tarkastelun.

Hallitus ja parlamentti torjuivat 11. lokakuuta 2013 useiden parlamentinjäsenten yrityksen asettaa syrjinnänvastainen lainsäädäntökehys riidanalaiseksi. Yrityksen perustana olivat hallinnollisista rikkomuksista annettuun lakiin toukokuussa 2013 tehdyt muutokset, joilla laista poistettiin viittaukset ”muihin kuin avioliittoon ja perheeseen liittyviin suhteisiin”. Muutosten tarkoituksena oli kuulemma suojella lapsia ja panna täytäntöön Euroopan neuvoston yleissopimus lasten suojelemisesta seksuaalista riistoa ja seksuaalista

hyväksikäyttöä vastaan, jäljempänä 'Lanzaroten yleissopimus', erityisesti ottamalla käyttöön sakot tapauksissa, joissa levitetään julkisesti tietoja, "joilla on kielteinen vaikutus alaikäisiin ja/tai jotka edistävät prostituutiota, pedofiliaa ja pornografiaa". Hallitus hyväksyi ohjeet, jotka koskivat muutosten soveltamista tasa-arvolain ja syrjimättömyyden periaatteiden mukaisesti siihen saakka, että parlamentti on kumonnut hallinnollisista rikkomuksista annettuun lakiin tehdyt muutokset. Oikeusasiamies nosti samassa hengessä 27. toukokuuta 2013 kanteen Gagauz-Yerin autonomisella alueella hyväksyttyä lakia vastaan, koska laki rikkoo tasa-arvolaisissa vahvistettuja tasavertaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja puolueettomuuden periaatteita. Comratin tuomioistuin hyväksyi 20. kesäkuuta 2013 kanteen ja kumosi asianomaiset säännökset.

Euroopan neuvoston Venetsian komissio³⁵ ilmaisi tyytyväisyytensä Moldovan tasavallan tuomioistuinten tekemiin päätöksiin kumota paikallisviranomaisten hyväksymä "aggressiivista homoseksuaalista propagandaa" koskeva kielto sekä siihen, että muut paikallisviranomaiset olivat peruneet lakiluonnokset vapaaehtoisesti³⁶. Venetsian komissio totesi kuitenkin, että tuomioistuinten päätöksissä keskitytään tarkastelemaan lähinnä tasa-arvon periaatetta eikä käsitellä lainkaan seksuaalista suuntautumista ja sen ilmaisumuotoja.

Moldovan tasavalta tunnusti 21. joulukuuta 2012 annetulla lailla YK:n rotusyrjinnän poistamista valvovan komitean toimivallan vastaanottaa yksittäisiä ilmoituksia kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan YK:n kansainvälinen yleissopimuksen 14 artiklan mukaisesti. Laki tuli voimaan 13. toukokuuta 2013, ja Moldovan tasavalta sai asiaa koskevat valmistelunsa päätökseen nimittämällä 21. elokuuta 2013 etnisten ryhmien välisten suhteiden viraston vastuuviranomaiseksi yleissopimuksen täytäntöönpanosta raportoimisessa. Ihmisoikeuksia koskevan kansallisen toimintasuunnitelman mukaisesti hallitus käynnisti lisäksi toteutettavuustutkimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamista koskevan yleissopimuksen pöytäkirjan nro 12 (ETS nro 177) ratifioimista varten. Hallitus on myös käynnistänyt kauaskantoisia toimenpiteitä vammaisten sosiaalisesta osallisuudesta 30. maaliskuuta 2012 annetun lain täytäntöönpanemiseksi. Erityisesti voidaan mainita äskettäin perustettu henkilökohtaiseen avustamiseen tarkoitettu sosiaalipalvelu (430 henkilökohtaista avustajaa, mukaan lukien 179 avustajaa, jotka rahoitetaan kokonaisuudessaan valtion talousarviosta).

- **Ihmisoikeuksia koskevan kansallisen toimintasuunnitelman sisältämien syrjinnän torjuntaan liittyvien toimenpiteiden tehokas toteuttaminen (myös riittävien resurssien osoittaminen); rasismien, muukalaisvihan, antisemitismin ja muiden syrjinnän muotojen vastaisten tiedotuskampanjoiden järjestäminen; syrjinnänvastaisesta politiikasta ja rasismien, muukalaisvihan ja antisemitismin torjumisesta vastaavien elinten vahvistaminen**

Vuosien 2011–2014 tarkistetun ihmisoikeuksia koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa jatkettiin oikeusministeriön tukeman, virastojen välisen pysyvän ihmisoikeuskomission valvonnassa. Kaikki keskus- ja alueviranomaiset ovat laatineet oman toimintasuunnitelmansa kansallisen ihmisoikeussuunnitelman soveltamiseksi ja toteuttavat sitä. Syyskuussa 2013 pysyvä komissio päätti lisätä toimiensa näkyvyyttä ja niiden tukemista antamalla Euroopan neuvostolle, YK:lle, EU:lle, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestölle ja kansallisille ja kansainvälisille valtiosta riippumattomille järjestöille mahdollisuuden osallistua sen toimintaan. Lisäksi erityisraportoinnin maakohtaisessa selvityksessä esitetyt suositukset uskonnon- ja vakaumuksenvapaudesta on pantu täytäntöön. Toimia kansainvälisten järjestöjen ehdotusten mukaisesti tarkistetun, vuosiksi 2011–2015 laaditun

³⁵ Ks. Euroopan neuvoston Venetsian komissio, kesäkuu 2013

³⁶ Ks. myös COM(2013) 459 final, s. 40.

romanien tukemista koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanemiseksi on lisätty. Alueellisia koulutustilaisuuksia on järjestetty säännöllisesti, paikallisviranomaiset, aluepoliisi ja aluelääkärit pitävät tiivistä yhteyttä toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa käsittelevään ministeriöiden väliseen työryhmään, keskeiseksi asiaksi on nostettu koulutus ja käyttöön on otettu verkosto, joka koostuu 15:stä romaniyhteisön sovittelijasta (keskipitkän aikavälin julkisen talouden kehityksen mukaisesti; vuosina 2014–2015 sovittelijoiden määrää lisätään 33:lla).

Oikeusjärjestelmän uudistusstrategiassa annetaan asianmukainen painoarvo oikeusasiamiesinstituution eli ihmisoikeuskeskuksen uudistamiselle. Tarkoituksena on vahvistaa keskuksen ja siihen liittyvän, kidutuksen torjuntaa käsittelevän kansallisen järjestelmän riippumattomuutta ja tehokkuutta. Tilapäinen työryhmä teki yksityiskohtaisen tutkimuksen keskuksen toiminnasta. Tutkimukseen kuului keskuksen toiminnan tulosten ja rahoitustarpeen arviointi sekä toiminnan optimointiin mahdollisesti tarvittavien toimenpiteiden kartoitus. Oikeusministeriö laati työryhmän päätelmien pohjalta sekä kansainvälisten kumppanien (kuten YK:n paikallisen ihmisoikeusneuvonantajan ja kidutusta käsittelevän YK:n erityisraportoijan tehtävistä aiemmin vastanneen henkilön) ja paikallisten kansalaisjärjestöjen tuella ja kyseisiä tahoja kuultuaan lainsäädäntöluonnoksia, jotka koskivat keskuksen uudelleenjärjestelyjä, oikeusasiamiehen (oikeusasiamiesten) valintaa ja nimittämistä sekä keskuksen riippumattomuuden määrittämistä työntekijöiden valitsemisessa ja nimittämisessä, sisäisen organisaation suunnittelussa ja budjettiasioiden käsittelyssä. Hallitus hyväksyi lakiluonnoksen 4. syyskuuta 2013 ja antoi sen välittömästi parlamentin käsiteltäväksi. Viranomaisten halulle lujittaa oikeusasiamiesinstituutiota saatiin näin vahvistus.

Tämän ohella keskus on toteuttanut toimia tehokkuutensa ja roolinsa uskottavuuden parantamiseksi. Se on alkanut käyttää oikeuttaan kyseenalaistaa tiettyjen lakien perustuslainmukaisuutta perustuslakituomioistuimessa ja panna vireille oikeuskäsittelyjä tai toimia neuvonantajana (*amicus curiae*) oikeudenkäynneissä, myös syrjinnänvastaisissa oikeudenkäynneissä. Keskus avasi alueviraston Varniṭaan, niin sanotulla Transnistrian konfliktin turvavyöhykkeellä sijaitsevaan Benderin kaupungin esikaupunkiin, joka on Moldovan tasavallan hallinnassa. Alueviraston on tarkoitus käsitellä paikallisväestön asioita ja parantaa yhteistyötä Transnistrian alueen vastaavan oikeusasiamiesinstituution kanssa.

2.4.2. Vaikutustenarvioinnissa esitetyt suositukset

- *Jatketaan vuosiksi 2011–2014 laaditun ihmisoikeuksia koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa ja pyritään saamaan edelleen kansainväliseltä yhteisöltä apua vähemmistökysymysten ratkaisemisessa.*

Moldovan viranomaiset ovat osoittaneet johdonmukaista sitoutumista vuosiksi 2011–2014 laaditun ihmisoikeuksia koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon ja sen tulosten parantamiseen huomattavien, vaikkakaan ei optimaalisten, määrärahojen avulla. Syyskuussa 2013 pysyvä ihmisoikeuskomissio kutsui kansainvälisiä järjestöjä kuten Euroopan neuvostoa, YK:ta, EU:ta, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestöä (Etyj) ja kansainvälisiä valtiosta riippumattomia järjestöjä osallistumaan sen valvonta- ja arviointitoimintaan. Kutsu annettiin pian sen jälkeen, kun Moldovan hallitus ilmoitti aikovansa tehdä toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta avoimempaa ja vastuullisempaa.

- *Varmistetaan syrjinnän vastaisen lainsäädännön tehokas täytäntöönpano eurooppalaisten ja kansainvälisten normien mukaisesti, erityisesti antamalla kattavia ohjeita ja takaamalla toimivan tasa-arvoneuvoston olemassaolo.*

Moldovan viranomaiset, oikeuslaitos, kansalaisyhteiskunta ja koko väestö osoittavat olevansa hyvin perillä kysymyksistä, jotka liittyvät yhteiskunnassa edelleen kiistelyn aiheena olevan syrjinnän torjuntaan. Maalis-kesäkuussa 2013 vallinneen epävarmuuden jälkeen perustettiin ripeästi tasa-arvoneuvosto ja sille vahvistettiin riittävät määrärahat kuluvan vuoden osalta. Viranomaisten halulle panna täytäntöön vuoden 2012 syrjinnän vastainen lainsäädäntö täysimääräisesti ja kestävällä tavalla saatiin näin vahvistus.

- *Jatketaan taloudellisia ponnisteluja vuosiksi 2011–2015 laaditun, romaniväestön tukemista koskevan toimintasuunnitelman panemiseksi täytäntöön tuloksellisesti ja johdonmukaisesti.*

Kuten edellä on esitetty, Moldovan viranomaiset ovat panneet vuosiksi 2011–2015 laadittua romaniväestön tukemista koskevaa toimintasuunnitelmaa täytäntöön johdonmukaisesti. Romaniyhteisön sovittelijoiden aseman vakiinnuttamissitoumuksen tueksi tehtiin, vaikkakin vähän viivästyneenä, konkreettisia talousarviositoumuksia vuonna 2013. Tällä hetkellä ei ole havaittavissa merkkejä siitä, että nämä sitoumukset eivät olisi kestävällä pohjalla. Yhteistyö kansainvälisen yhteisön kanssa ja siltä saatava tuki ovat tässä asiassa, kuten ihmisoikeusasioissa yleisestikin, tärkeä edellytys suunniteltujen toimien onnistumiselle.

- *Jatketaan hyvää yhteistyötä Tiraspolin tosiasiallisten viranomaisten kanssa, mikä mahdollistaa tietojen vaihdon asiakirjojen myöntämisestä sekä lainvalvontaan liittyvistä näkökohdista.*

Moldovan tasavallan perustuslailliset viranomaiset myöntävät henkilöasiakirjoja Transnistrian asukkaille Moldovan lainsäädännön mukaisesti annettujen tietojen perusteella. Tietoja verrataan perustuslaillisten viranomaisten hallussa oleviin tietoihin.

Chisinaun ja Tiraspolin välistä lainvalvonta-asioita koskevaa yhteistyötä tehdään tapauskohtaisesti vuonna 1994 tehdyn sopimuksen perusteella. Moldovan tasavallan ihmisoikeuskysymyksissä saavuttama edistys huomioon ottaen sopimusta ei kuitenkaan voida panna sellaisenaan täytäntöön, koska sopimuksessa ei ole riittäviä takeita henkilötietojen suojasta eikä siitä, että Transnistrian tosiasiallisten viranomaisten kuulusteltaviksi kutsumien epäiltyjen ihmisoikeuksia kunnioitetaan. Sen vuoksi sopimuksen muotoa on tarkistettava. Tämän kysymyksen käsittely aloitettiin kesäkuussa 2013 Moldovan tasavallassa olevan Etyjin valtuuskunnan laatiman ehdotuksen perusteella.

- *Lisätään ponnisteluja, jotta voidaan vastata mahdollisiin turvallisuuteen ja maahanmuuttoon liittyviin haasteisiin ja löytää keinoja parantaa valvontaa rajoittamatta kokoonpanossa 5+2 käytäviä neuvotteluja.*

Uudelleenkotoutumisesta vastaava Moldovan varapääministeri (Moldovan tasavallan poliittinen edustaja 5+2-neuvotteluissa) ilmoitti maaliskuussa 2013 kirjeessään Transnistrian tosiasialliselle hallinnolle, 5+2-prosessin muille osallistujille ja vuoden 1992 Venäjän ja Moldovan tasavallan välisen tulitaukosopimuksen nojalla perustetulle yhteiselle valvontakomissiolle Moldovan tasavallan aikomuksesta perustaa Moldovan tasavallan ja Transnistrian väliselle hallinnolliselle rajalle kuusi Moldovan maahanmuutto- ja turvapaikka-asioden viraston aluetoimistoa. Niiden avulla on tarkoitus tehostaa muuttovirtojen valvontaa Moldovan tasavallan ja Ukrainan välisen rajan keskiosuudella (raja kuuluu muilta osin Ukrainan ja tunnustamattoman Transnistrian rajavalvonnan piiriin). Kyseiset aluetoimistot perustettiin lokakuussa 2013 sen jälkeen, kun Transnistrian asukkaille, Transnistrian tosiasiallisille viranomaisille ja 5+2-prosessiin osallistujille oli järjestetty asiasta lisätietoja antava tiedotuskampanja. Toimistot rekisteröivät ulkomaisten kansalaisten, jotka tulevat Moldovan tasavallan alueelle tai poistuvat sieltä kyseisen alueen kautta.

Transnistriassa olevat ulkomaiden kansalaiset (Moldovan tasavallan kansalaiset, joilla ei ole Moldovan passia), jotka haluavat poistua Moldovan tasavallasta tai tulla sinne Chisinaun valvoman alueen kautta, vapautetaan pakollisesta rekisteröitymisestä maahanmuuttoviranomaisten rekisteriin sitten, kun tarvittava lainsäädäntökehys on käytössä. Tämä järjestelmä ei vaikuta ulkomaalaisten liikkumiseen Moldovan tasavallan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. Moldovan rajapoliisi otti käyttöön liikkuvia valvontaryhmiä suorittamaan toisen vaiheen tarkastuksia Chisinaun valvomalla alueella. Moldovan poliisilla on valtuudet suorittaa kyseisiä tarkastuksia hallinnollisen rajan niin sanotulla turvavyöhykkeellä.

Moldovan tasavalta on tehostanut jo yleisesti ottaen osallistavaa politiikkaansa suhteessa Transnistrian alueella asuviin kansalaisiinsa ja antaa heille lisäksi maksuttoman mahdollisuuden ottaa vapaaehtoisesti Moldovan kansalaisuus (tai myöntää heille maksuttoman henkilöasiakirjan ensimmäisen rekisteröinnin yhteydessä). Koska Moldovan tasavalta ei tunnusta Transnistrian väestörekisteriasiakirjoja, tietotekniikka- ja viestintäministeriö soveltaa hakijan kansalaisuuden vahvistamiseen erityistoimenpiteitä, jotka ovat vuoden 2004 kansalaisuuslakiin tehtyjen muutosten sekä 9. syyskuuta 2005 annetun hallituksen päätöksen nro 959, 10. toukokuuta 2011 annetun hallituksen päätöksen nro 337 ja 11. heinäkuuta 2013 annetun hallituksen päätöksen nro 525 mukaisia. Tiraspolin kanssa jatkettiin keskusteluja poliisiyhteistyön alalla. Ne koskivat tietojenvaihtojärjestelmän käyttöönottoa ja Transnistrian tosiasiallisten viranomaisten myöntämien asiakirjojen uudelleenrekisteröintiä Moldovan tasavallassa. Toinen keskusteltavana oleva merkittävä parannus on koko maan kattavien henkilötunnusten (Moldovan väestörekisterikeskuksen luomien numeroiden) käyttöönotto Transnistrian tosiasiallisten viranomaisten myöntämissä väestörekisteriasiakirjoissa. Tämän ansiosta Transnistrian asukkaiden olisi helpompi hakea Moldovan henkilöasiakirjoja.

Lisäksi Moldovan tasavalta aloitti Ukrainan kanssa neuvottelut Transnistriaan Ukrainasta saapuvien ulkomaiden kansalaisten rajanylityksiä koskevasta tietojenvaihdosta. Sen pyrkimyksenä onkin laajentaa käytäntöä Ukrainan rajavartioiden kanssa yhteisistä tarkastuksista ja vartioinnista Moldovan tasavallan ja Ukrainan välisen rajan keskiosuudella. Tämä käytäntö aloitettiin vuonna 2012 rajan pohjoisella osuudella Rosošani-Bricenin yhteisesti hallinnoitavalla rajanylityspaikalla ja sen soveltamista ollaan parhaillaan laajentamassa Palanca-Maiakin rajanylityspaikalle rajan eteläisellä osuudella.

Yleisarvio asiakokonaisuudesta 4

Moldovan tasavalta on alkanut panna täytäntöön viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen vaiheen aikana hyväksytyjä huomattavia lainmuutoksia. Moldovan viranomaiset ovat pyrkineet vakavasti panemaan täytäntöön tasa-arvolain ja ihmisoikeuksia koskevan kansallisen suunnitelman, vahvistamaan oikeusasiamiehen virkaa, perustamaan rekisteröintitoimistoja Transnistrian alueen kautta maahan saapuville ulkomaalaisille ja helpottamaan Transnistrian asukkaiden kirjaamista väestörekisteriin.

Moldovan tasavalta on toteuttanut tyydyttävällä tavalla viisumivapautta koskevasta toimintasuunnitelmasta annetun neljännen kertomuksen suosituksissa edellytetyt toimet, ja samalla se on jatkanut tehokkaasti asiaankuuluvan lainsäädännön täytäntöönpanoa. Komissio katsoo, että **Moldovan tasavalta täyttää asiakokonaisuudessa 4 asetetut toisen vaiheen edellytykset.**

3. PÄATELMÄT

Sen jälkeen kun EU:n ja Moldovan tasavallan välinen viisumiasioita koskeva vuoropuhelu käynnistettiin kesäkuussa 2010 ja viisumivapautta koskeva toimintasuunnitelma esiteltiin Moldovan tasavallan viranomaisille tammikuussa 2011, komissio on raportoinut Euroopan parlamentille ja neuvostolle säännöllisesti siitä, miten Moldovan tasavalta on edistynyt viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman ensimmäisen ja toisen vaiheen neljässä asiakokonaisuudessa asetettujen edellytysten täyttämisessä.

Komissio seuraa myös edelleen Moldovan tasavallan edistymistä viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman osa-alueilla, osana seuraavia rakenteita:

- EU:n ja Moldovan tasavallan viisumiasioita koskevan vuoropuhelun johtavien virkamiesten kokous;
- viisumien myöntämisen helpottamista käsittelevä EU:n ja Moldovan tasavallan sekakomitea;
- takaisinottoa käsittelevä EU:n ja Moldovan tasavallan sekakomitea;
- EU:n ja Moldovan tasavallan alasekakomitea nro 3;
- EU:n ja Moldovan tasavallan liikkuvuuskumppanuuden johtavien virkamiesten kokous; ja
- EU:n ja Moldovan tasavallan ihmisoikeusvuoropuhelu.

Kaikissa edellä mainituissa komiteoissa ja vuoropuheluissa käsitellään säännöllisesti EU:n ja Moldovan tasavallan välistä yhteistyötä. Viisumien myöntämisen helpottamista käsittelevän sekakomitean ja takaisinottoa käsittelevän sekakomitean viimeisimmissä kokouksissa, jotka pidettiin Brysselissä 12. kesäkuuta 2013 ja joihin osallistuivat myös EU:n jäsenvaltioiden edustajat, komissio totesi, että molempien sopimusten täytäntöönpanossa oli yleisesti ottaen edistytty erittäin tyydyttävästi.

EU:n ja Moldovan tasavallan välinen viisumiasioita koskeva vuoropuhelu on osoittautunut tärkeäksi ja erityisen tehokkaaksi välineeksi sekä **oikeus- ja sisäasioihin liittyvien kauaskantoisten ja vaikeiden uudistusten edistämiseksi** että muiden uudistusten tukemisessa. Esimerkkejä niistä ovat oikeusvaltioperiaatetta ja oikeuslaitosta koskevat uudistukset, kuten puoluerahoituksen moitteettomuuden varmistaminen, syytesuojan arviointi ja hallinnon nykyaikaistaminen. Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytysten täyttämisen lisäksi Moldovan tasavalta toteutti myös muita toimia oikeuslaitoksen ja syyttäjänviraston uudistamiseksi. Edistymistä mainituissa kysymyksissä seurataan muiden vuoropuhelujen puitteissa kuten yhteistyökomiteassa, yhteistyöneuvostossa ja tulevan assosiaatio-ohjelman yhteydessä.

Moldovan tasavalta on kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana edistynyt **vakaasti ja tehokkaasti** viisumivapautta koskevaan toimintasuunnitelmaan sisältyvän neljän asiakokonaisuuden kattamalla kaikilla osa-alueilla. Saavutettu edistys on osoitus Moldovan hallitusten ja kaikkien valtion instituutioiden sitoutumisesta ja jatkuvasta pyrkimyksestä varmistaa, että viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edellytysten täyttäminen on kansallinen prioriteetti.

On huomattava, että useilla avainaloilla viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman uudistukset saatiin päätökseen vuoden 2013 alkupuoliskolla huolimatta useita kuukausia kestäneestä epävakaaasta poliittisesta tilanteesta. Tämä on osoitus hyvän hallinnon oikeanlaisesta tasosta ja julkishallinnon kypsyydestä.

Muutokset EU:n viisumisääntöihin tuovat mukanaan uuden **viisumivapauden keskeytysmekanismin**, joka turvaa viisumivapautusprosessin eheyden ja antaa viime kädessä takeet siitä, että viisumivapaa matkustaminen ei johda sääntöjenvastaisuuksiin tai väärinkäytöksiin.

Moldovan tasavalta on kohdentanut riittävästi taloudellisia ja henkilöresursseja varmistaakseen, että uudistukset ovat kestäviä. On laadittu **kansallinen pitkän aikavälin monivuotinen suunnitelma**. Myös EU myötävaikuttaa tämän prosessin toteuttamiseen. Moldovan tasavaltaa koskevasta EU:n vuotuisesta toimintaohjelmasta vuodelle 2012 myönnetään Moldovan tasavallalle **60 miljoonaa euroa alakohtaista budjettitukea oikeusalan uudistuksiin**. Ensimmäinen 15 miljoonan euron erä on tarkoitus maksaa marraskuussa 2013. Ohjelmasta myönnetään myös **21 miljoonaa euroa yksinomaan viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon tukemiseen**. Lisäksi tämän alan uudistuksia tuetaan vuosia 2011–2013 koskevasta kokonaisvaltaisesta instituutioiden kehittämisohjelmasta. Viisumivapaaseen matkustamiseen liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien selventämiseksi ja EU:n työmarkkinoille pääsyä koskevien sääntöjen tunnetuksi tekemiseksi on toteutettu jatkuvia **kohdistettuja tiedotuskampanjoita**. Niitä olisi jatkettava siihen asti, kun viisumivapautusta aletaan soveltaa, ja myös sen jälkeen.

Viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman täytäntöönpanon edistymisestä on annettu neljä seurantakertomusta (syyskuussa 2011, helmikuussa 2012, kesäkuussa 2012 ja kesäkuussa 2013). Neljännessä seurantakertomuksessa vahvistettiin, että Moldovan tasavalta oli pitkälti täyttänyt kaikki viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman neljässä asiakokonaisuudessa asetetut edellytykset. Siinä yksilöitiin myös toimet, joiden toteuttaminen saattaisi päätökseen viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toisen vaiheen kaikkien edellytysten täyttämisen.

Komissio katsoo, että sittemmin Moldovan tasavalta on edistynyt tarvittavalla tavalla jäljellä olevien uudistusten tehokkaan ja kestäväen täytäntöönpanon varmistamisessa. **Kaikki** viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman edistymisestä annetussa neljännessä seurantaraportissa edellytetyt **toimet on toteutettu**. Oikeudellinen ja poliittinen kehys, institutionaaliset ja organisatoriset periaatteet ja menettelyjen täytäntöönpano kaikkien neljän asiakokonaisuuden osalta ovat eurooppalaisten ja kansainvälisten standardien mukaisia.

Kyseisen arvion perusteella ja EU:n ja Moldovan tasavallan välisen viisumivuoropuhelun aloittamisesta kesäkuussa 2010 lähtien toteutetun jatkuvan seurannan ja raportoinnin tulosten pohjalta **komissio katsoo, että Moldovan tasavalta täyttää kaikki viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman toisen vaiheen neljässä asiakokonaisuudessa asetetut edellytykset**. EU:n ja Moldovan tasavallan yleiset suhteet huomioon ottaen komissio harkitsee sen vuoksi heti Vilnan itäisen kumppanuuden huippukokouksen jälkeen esittävänsä lainsäädäntöehdotuksen asetuksen N:o 539/2001 muuttamiseksi viisumivapautta koskevassa toimintasuunnitelmassa sovittujen toimintatapojen mukaisesti.

Komissio jatkaa viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman neljässä asiakokonaisuudessa asetettujen edellytysten täytäntöönpanon **aktiivista seurantaa** olemassa olevan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen rakenteiden ja vuoropuhelujen puitteissa ja tarvittaessa tilapäisten seurantamekanismien kautta.